

**UCHWAŁA NR LXII/499/24
RADY GMINY WRĘCZYCA WIELKA**

z dnia 29 lutego 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób
Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2024 - 2028**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.), w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.), Rada Gminy Wręczyca Wielka **uchwała:**

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Wręczyca Wielkiej na lata 2024 - 2028, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wręczyca Wielka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Marek Prubant

Załącznik do uchwały Nr LXII/499/24
Rady Gminy Wręczyca Wielka
z dnia 29 lutego 2024 r.

RADA GMINY
Wręczyca Wielka
woj. śląskie

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2024 – 2028

Wręczyca Wielka, 2024 rok

Spis treści

I	Wprowadzenie	4
II	Podstawa prawna Programu	5
	2.1. Regulacje prawne	5
	2.2. Zadania samorządu gminy wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej	6
III	Charakterystyka zjawiska przemocy domowej - zagadnienia teoretyczne	7
	3.1. Przemoc w ujęciu definicyjnym	7
	3.2. Rodzaje i formy przemocy	9
	3.3. Mechanizmy przemocy i jej fazy	10
	3.4. Aktualny system interwencyjny wobec zjawiska przemocy w rodzinie	13
IV	Charakterystyka problemu przemocy w rodzinie w aspekcie gminy Wręczyca Wielka	15
	4.1. Sytuacja demograficzna	15
	4.2. Problem przemocowy z perspektywy mieszkańców gminy Wręczyca Wielka - wyniki Diagnozy zjawiska przemocy domowej w Gminie Wręczyca Wielka przeprowadzonej w X-XI 2023 r.	16
	4.3. Dane na temat zjawiska przemocy na terenie gminy	36
	A) <i>Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Wręczyca Wielkiej</i>	36
	B) <i>Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Wręczyca Wielka</i>	36
	C) <i>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Wręczyca Wielkiej</i>	43
	D) <i>Komisariat Policji we Wręczyca Wielkiej</i>	43
	E) <i>Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień oraz Przemocy w Rodzinie</i>	44
V	Rekomendacje do działań	45
VI	Adresaci Programu	45
VII	Cele, działania, sposoby realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Gminie Wręczyca Wielka na lata 2024 – 2028	46

7.1	Profilaktyka i edukacja społeczna	47
7.2	Ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy	48
7.3	Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową	52
7.4	Zwiększenie kompetencji przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług	55
VIII	Realizatorzy Programu	56
IX	Przewidywane rezultaty realizacji Programu	57
X	Źródło finansowania zadań przewidzianych w Programie	58
XI	Monitorowanie i ewaluacja Programu	59

I. Wprowadzenie

Przemoc we współczesnym świecie jest zjawiskiem coraz bardziej widocznym i niepokojąco narastającym. Prawie każdego dnia znajdujemy doniesienia w mediach o krzywdach wyrządzonych ludziom, o maltretowaniu słabszych – dzieci, osób starszych, o znęcaniu się nad najbliższymi, najczęściej członkami rodziny lub wspólnie zamieszkałymi osobami. Obecnie przemoc atakuje nas też z filmów, gier komputerowych, a nawet bajek. Przemoc zatacza coraz szersze kręgi, może dotknąć każdego, niezależnie od pozycji społecznej oraz roli, jaką pełni w danej strukturze. Szczególną kategorią przemocy jest przemoc domowa, przemoc stosowana w stosunku do osób najbliższych lub wspólnie zamieszkałych lub takich, między którymi były lub są relacje o wysokim ładunku emocjonalnym. Dom powinien być miejscem, w którym jesteśmy kochani, chronieni, gdzie odzyskujemy siły po dniu pracy lub nauki. Dla wielu ludzi dom nie jest spokojną przystanią, miejscem, w którym chronią się przed stresem. Krzywdzenie innych, zadawanie cierpienia, wyrządzanie im szkód jest powszechnie rozpoznawane jako zło. Od wieków w społecznościach ludzkich dokonywanie aktów przemocy było i jest poddawane ocenie, a także sankcjom moralnym i prawnym. Przemocy zawsze towarzyszą silne emocje, a jej ofiarami bywają ludzie, którzy nie są w stanie sami się obronić lub sięgnąć po pomoc. W związku z tym podejmowane są liczne działania polityczne i społeczne na coraz szerszą skalę, przyczyniające się do zmniejszania jej rozmiarów.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 z późn. zm.) poprzez zapis art. 6 ust. 2 pkt 1 nakłada na samorządy gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.

Od 22 czerwca 2023 r. ustawodawca na mocy ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U z 2023, poz. 535) zmienił ustawową terminologię, a mianowicie, dotychczasowe pojęcie „**przemoc w rodzinie**” zostało zastąpione przez „**przemoc domową**”. W ustawie zmienił się krąg osób objętych ochroną; są to osoby określane jako „osoby doznające przemocy domowej”, zamiast – „osoby dotknięte przemocą w rodzinie” lub „ofiary przemocy w rodzinie”.

W gminie Wręczyca Wielka dotychczas realizowano program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie podjęty Uchwałą Nr III/27/18 Rady Gminy Wręczyca Wielka z dnia 28 grudnia 2018 roku w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla gminy Wręczyca Wielka na lata 2019-2023.

Z uwagi na zakończenie czasu jego realizacji oraz nową terminologię tworzy się **Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2024 - 2028, zwany dalej Programem**. Działania przedstawione w niniejszym Programie mają charakter długofalowy i będą realizowane w następnych latach. Podczas realizacji Programu zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej mogą ulec zmianie w miarę potrzeb, sytuacji społecznej, warunków życia rodzin.

Program skierowany jest do:

1. Osób doznających przemocy domowej, w tym:

- małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,

- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletniego, wobec którego jest stosowana przemoc domowa lub który jest świadkiem przemocy domowej wobec innych osób,

2. Osób stosujących przemoc domową - należy przez to rozumieć pełnoletniego, który dopuszcza się przemocy domowej wobec osób podlegających ochronie,

3. Świadców przemocy domowej - należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej,

4. Przedstawicieli instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami dotkniętymi przemocą,

5. Społeczeństwa lokalnego.

II. Podstawa prawna Programu

2.1. Regulacje prawne

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2024 – 2028 realizowany będzie w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej,
- ustawę z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,

a także w oparciu o następujące dokumenty i akty prawne:

Dokumenty prawa międzynarodowego:

1. Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie.
2. Rekomendacja Komitetu Ministrów Rec.(2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z dnia 30 kwietnia 2002 roku.
3. Deklaracja o Eliminacji Przemocy wobec Kobiet z dnia 20 grudnia 1993 roku Rezolucja 48/104 Zgromadzenia Ogólnego.
4. Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 r.
5. Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 r.
6. Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

Akty prawa krajowego:

7. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku;

8. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
9. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji;
10. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych;
11. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
12. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny;
13. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
14. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego.

Rozporządzenia wykonawcze:

15. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.
16. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach.
17. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób zatrudnionych w tych ośrodkach.
18. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie zespołu monitorującego do spraw przeciwdziałania przemocy domowej.
19. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.
20. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 21 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru pouczenia rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych dziecka, któremu pracownik socjalny zapewnił ochronę w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową.
21. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 sierpnia 2023 r. w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępniania urzędowego formularza wniosku o zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, lub zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej, lub zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej, lub zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie.
22. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.
23. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej.

24. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 września 2023 r. w sprawie procedury postępowania Policji przy wykonywaniu przez pracownika socjalnego zapewnienia ochrony dziecku w razie zagrożenia jego życia lub zdrowia w związku z przemocą domową oraz podejmowaniu decyzji o zapewnieniu tej ochrony.

25. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 sierpnia 2023 r. w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępniania urzędowego formularza wniosku o zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, lub zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej, lub zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej, lub zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, i przebywania na tym terenie.

Opracowany Program jest zbieżny z celami i kierunkami działań zawartymi w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wręczyca Wielka na lata 2022-2028.

2.2. Zadania samorządu gminy wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Zadania ujęte w ramach Programu realizowane będą przede wszystkim w oparciu o ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, która wskazuje, że do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

III. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej - zagadnienia teoretyczne

3.1. Przemoc w ujęciu definicyjnym.

Przemoc w rodzinie jest z pewnością zjawiskiem złożonym, wieloczynnikowym. Do skutecznego przeciwdziałania przemocy, a tym samym pomocy rodzinom, gdzie występuje ten problem, niezbędne jest interdyscyplinarne spojrzenie na nią, jej członków, ich potrzeby, zachowania. Przemoc w rodzinie możemy analizować z kilku perspektyw. Są to¹:

- **Perspektywa prawna**, zgodnie z którą przemoc w rodzinie to przestępstwo określone w prawie. Jest to zachowanie prawnie zabronione, zagrożone określonymi sankcjami prawnymi.

¹ D. Jaszczak-Kuźmińska, K. Michalska, *Wprowadzenie*, [w] *Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych*, (red.) D. Jaszczak-Kuźmińska, K. Michalska, Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia, Warszawa 2010 s.8.

- **Perspektywa społeczna**, która zwraca uwagę na czynniki tkwiące w obyczajach i postawach społecznych, usprawiedliwiających przemoc tj. przyzwolenie społeczne, na które wpływają m.in. stereotypy lub przekonania. Z tej perspektywy wywodzą się ruchy społeczne, które działają na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- **Perspektywa moralna**, która pokazuje przemoc jako zło, a jej sprawcę jako osobę podlegającą potępieniu innych, charakterystyczne są wyrzuty sumienia, które powinien mieć sprawca.
- **Perspektywa psychologiczna**, która zwraca uwagę na sytuację ofiary, zachowanie sprawcy, wskazuje mechanizmy przemocy, interakcje zachodzące pomiędzy stronami. Jest ona szczególnie ważna w pomaganiu ofierze.

Wiele osób nie umie trafnie zdefiniować i rozpoznać przemocy wobec bliskich. Osoby nie zajmujące się profesjonalnie tą problematyką, często zjawisko to kojarzą z agresją fizyczną „widoczną gołym okiem”. Taka przemoc często jest opisywana w mediach, co budzi gorące emocje i dyskusje – głównie na temat sąsiadów – świadków przemocy oraz roli służb, które są powołane do podejmowania interwencji i udzielania pomocy. Jeżeli mamy do czynienia z mniej widoczną przemocą, często ją bagatelizujemy, uważając, że przecież nic się nie stało. Mamy mnóstwo wątpliwości, wpływających na trafne rozpoznanie i właściwe nazwanie problemu.

Najnowsza definicja przemocy domowej znajdująca się w Ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej określa, iż przez przemoc domową należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej².

Od określenia pojęcia „przemoc w rodzinie”, która funkcjonowała w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do 21 czerwca 2023 r. różni ją to, że ustawodawca poszerzył jej treść o dodanie, iż przemoc wykorzystuje przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naraża ofiarę na niebezpieczeństwo utraty m.in. mienia oraz dodaje ważny aspekt przemocy ekonomicznej poprzez ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, jak i przemocy na odległość za pomocą środków komunikacji elektronicznej inaczej cyberprzemoc.

Dalej ustawodawca zmieniając nazewnictwo z „przemocy w rodzinie” na „przemoc domową” zrezygnował również z dotychczasowej definicji „członka rodziny”, i zamiast tego wprowadził definicję osoby doznającej przemocy domowej. Definicja ta jest bardzo szeroka i obejmuje, oprócz członków rodziny w znaczeniu prawnym, również osoby które już nie są w żadnej relacji uczuciowej z osobą stosującą przemoc domową, ale nadal doznają przemocy, ze strony tej osoby. W konsekwencji, aby możliwe było uznanie danej osoby za osobę doznającą przemocy domowej, nie będzie miało znaczenia, czy pozostaje ona nadal w związku z osobą stosującą przemoc domową oraz czy z nią mieszka czy gospodaruje. Definicja osoby doznającej przemocy domowej jest tak szeroka, że obejmuje nawet osoby, które są spokrewnione z osobą wspólnie zamieszkującą z osobą stosującą przemoc domową, ale nie mieszkają z osobą stosującą przemoc domową np. mieszkający osobno rodzice konkubiny osoby stosującej przemoc domową³.

² Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021r., poz. 1249 z późn. zm.)

³ P. Piskozub, G. Wrona, *Przeciwdziałanie przemocy domowej – analiza zmian*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023, s.30

Nadal jednak przemoc domowa dotyczy osób bliskich, będących lub którzy byli w przeszłości w jakiejś relacji. Zatem w rozważaniu teoretycznego rozumienia przemocy domowej definicje „przemocy w rodzinie” i „przemocy domowej” będą stosowane zamiennie. W dostępnej literaturze na przestrzeni lat rozumienie przedmiotu rozważania było również nazywane zamiennie.

Z literatury przedmiotu wynika, iż istnieją **czynniki ryzyka**, które są trwale związane z przemocą w rodzinie. Należą do nich: doświadczenie przemocy w rodzinie pochodzenia, nadużywanie alkoholu, status zawodowy sprawcy i ofiary, status socjoekonomiczny, a także zmienne związane z cyklem życia małżeńskiego⁴. Występowanie przemocy pomiędzy rodzicami, jak również bycie ofiarą przemocy w rodzinie, może prowadzić do jej stosowania w dorosłym życiu. Przyczyną jest modelowanie określonych zachowań, nabytych w procesie uczenia się.

Niebagatelny wpływ na stosowanie przemocy domowej ma dziedziczenie wzorca przemocy ze środowiska pochodzenia. Dzieci wychowujące się w środowisku domowym z problemem przemocy przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub ofiarami. Uczą się, że sposobem rozwiązywania konfliktów jest przemoc⁵. Nawet jeżeli dziecko nie doświadcza przemocy bezpośrednio, to samo obserwowanie przejawów przemocy w rodzinie wywiera duży wpływ na jego rozwój i postawy wobec innych. Z kolei doświadczenie przemocy w dzieciństwie sprzyja kształtowaniu się osobowości autorytarnej, dążącej do kontroli nad otoczeniem. Zjawisko przemocy w rodzinie często jest także związane z nadużywaniem alkoholu, co daje złudne usprawiedliwienie ataków agresji, z czego korzystają zarówno sprawcy, jak ofiary przemocy, tłumacząc swoich oprawców. Zdarza się, iż spożywanie alkoholu jest aktem celowym, by przerzucić odpowiedzialność za użycie siły ze sprawcy na skutki działania alkoholu. Jest to nazywane tzw. „odwagą butelkową”. Alkohol często powoduje utratę kontroli nad swoim zachowaniem, uspienie decyzyjności oraz nie zauważanie konsekwencji nadmiernego picia.

Ryzyko przemocy zwiększa się także poprzez czynniki środowiska rodzinnego. Należą do nich w szczególności: sposób pełnienia funkcji wychowawczych przez rodziców tj. nadmierny dystans uczuciowy, postawa rodzica nadmiernie wymagająca lub nadmiernie chroniąca, relacje emocjonalne rodzic – dziecko, konflikty pomiędzy rodzicami, status socjoekonomiczny rodziny (niskie zarobki, bezrobocie, zagrożenie utraty pracy powodują stres, często tłumiony przez alkohol), status zawodowy małżonków, ich wykształcenie. Czynniki ryzyka są także związane z cyklem życia małżeńskiego, np. wczesny okres małżeństwa, okres separacji i rozwodu, kiedy nasila się złość, gniew, agresja, co przekłada się na kłótnie i narastające konflikty. Danuta Rode podaje także, iż jedną z biologicznych koncepcji tłumaczących przyczyny agresywnych zachowań jest teoria genetyczna, według której zachowania członków rodziny są podobne w większym stopniu z uwagi na pokrewieństwo niż na wspólne środowisko⁶.

3.2. Rodzaje i formy przemocy

W dzisiejszym określeniu przemoc domowa, a w przeszłej terminologii przemoc w rodzinie może przybierać następujące rodzaje i formy⁷:

Przemoc fizyczna – najbardziej widoczna, pozostawiająca ślady. Jest to naruszanie nietykalności fizycznej. Jest zachowaniem intencjonalnym powodującym uszkodzenie ciała lub jego ryzyko. Przyjmuje następujące formy: szarpanie, popychanie, kopanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie

⁴ D. Rode, *Psychologiczne i relacyjne wyznaczniki przemocy domowej. Charakterystyka sprawców*, Wydawnictwo Suprema Lex, Kraków 2018, s. 63-72.

⁵ Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2023, s. 4

⁶ D. Rode, *Psychologiczne i relacyjne wyznaczniki przemocy domowej. Charakterystyka sprawców*, Wydawnictwo Suprema Lex, Kraków 2018, s. 72.

⁷ M. Łakowska, W. Paszkiewicz, A. Wiechcińska, *Wyprawa PoMoc – Poradnik dla osób doznających przemocy w rodzinie*, Wydawnictwo Niebieska Linia, Warszawa 2014, s.16- 18.

otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nieudzielenie niezbędnej pomocy itp.

Przemoc psychiczna – naruszenie godności osobistej. Zawiera przymus i groźby. Może przybierać formy: wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, wyznania, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie itp.

Przemoc seksualna – naruszenie intymności. Jej formy to: gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała, krytyka zachowań seksualnych itp.

Przemoc ekonomiczna – naruszenie własności. Wiąże się z celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków do życia lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspakajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Jej formy to: okradanie, zabieranie pieniędzy, niełożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspakajania potrzeb (kuchnia, łazienka) itp.

Zaniedbanie – naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich – jest to właściwie forma przemocy ekonomicznej, może przejawiać się dodatkowo w: pozbawianiu jedzenia, ubrania, schronienia, braku pomocy w chorobie itp.

Cyberprzemoc – działanie istotnie naruszające prywatność osoby doznającej przemocy domowej lub wzbudzanie u niej poczucia zagrożenia, poniżenia lub udęczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Cyberprzemocą może być: pozyskiwanie treści przesyłanych lub przechowywanych elektronicznie, śledzenie, podsłuchiwanie, przesyłanie nadmiernej ilości treści w formie elektronicznej wbrew woli osoby doznającej przemocy domowej⁸.

Podane przykłady nie wyczerpują wszystkich sposobów, którymi posługują się sprawcy, wykazujący wielką pomysłowość w dręczeniu swoich ofiar. Należy zaznaczyć, że przemoc często nie zaczyna się od bicia, siniaków, wykręcanych rąk. Jest ona jak kropla drażąca skałę, czasami niezauważalna, wnikająca w nasze życie podstępnie. Trudno znaleźć bowiem granicę między opieką a izolacją, troską a kontrolą, czy bliskością i zniewoleniem. Gdyby udało się w porę ją dostrzec, być może łatwiej byłoby zatrzymać przemoc. Przemoc najczęściej zaczyna się od małych gestów, pozornie nic nie znaczących czynów – nie ma zgody na kompromis, narzucanie innej niż nasza woli, manipulacji, ośmieszania, izolowania, wykorzystywania.

3.3. Mechanizmy przemocy i jej fazy

Osoby krzywdzone nie są świadome powodów, dla których nie znajdują w sobie siły na podjęcie decyzji o zmianie. Chodzi tutaj o tzw. **mechanizmy przemocy**, oplatające ofiarę jak sieć, uniemożliwiając racjonalną ocenę sytuacji i podjęcie skutecznych działań zatrzymujących przemoc. Do mechanizmów przemocy zaliczamy⁹:

⁸ P. Piskozub, G. Wrona, *Przeciwdziałanie przemocy domowej – analiza zmian*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023, s. 29

⁹ K. Michalska, D. Jaszczak-Kuźmińska, *Przemoc w rodzinie*, [w] *Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych*, (red.) D. Jaszczak-Kuźmińska, K. Michalska, Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia, Warszawa 2010, s. 29-32.

- **Zjawisko „prania mózgu”** polegające na systematycznym, świadomym i celowym oddziaływaniu na człowieka w celu zmiany jego przekonań, postaw, uczuć, potrzeb. Sprawca podejmuje więc takie działania, aby jego ofiara funkcjonowała zgodnie z jego wolą, żeby robiła to, co jego zdaniem jest słuszne i dobre. Metodami stosowanymi w „praniu mózgu” są:

- Izolacja – sprawca stopniowo pozbawia ofiarę kontaktów z innymi ludźmi, odcina ją od ewentualnego źródła wsparcia. Często działa w taki sposób, że to ofiara sama rezygnuje z tych kontaktów, wstydząc się, bojąc niewłaściwego zachowania sprawcy, godzącego w bliską ofierze osobę. Ofiara stopniowo wycofuje się z kontaktów towarzyskich, licząc, że w ten sposób uniknie bolesnych dla niej konsekwencji.
- Poniżanie i degradacja – sprawca staje się dla ofiary podstawowym i najczęściej jedynym źródłem informacji na jej temat. Przedstawia ją w krzywym zwierciadle, wyśmiewa, poniża, deprecjonuje jej wartość.
- Monopolizacja uwagi – ma miejsce wówczas, gdy osoba krzywdzona całą swoją uwagę, myśli i działania skupia na osobie sprawcy, stara się spełnić jej oczekiwania, potrzeby, aby tylko uniknąć jego niezadowolenia.
- Doprowadzenie do wyczerpania – poprzez ograniczenie snu, jedzenia, dostępu do leczenia, wypoczynku, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych.
- Wywołanie lęku i depresji – poprzez grożenie ofierze albo jej bliskim, poniżanie, ośmieszanie. Sprawca często przekonuje osobę krzywdzoną o swoich wpływach, układach, znajomościach, mądrości czy zaradności.
- Naprzemienność kary i nagrody – ofiara nie jest w stanie przewidzieć, kiedy zostanie ukarana, a kiedy nagrodzona za swoje zachowanie, co spowoduje zadowolenie sprawcy, a co wybuch złości. Osoba krzywdzona nie ma poczucia kontroli nad swoim życiem.

- **Syndrom wyuczonej bezradności** – kiedy ofiara staje się bezradna, poddaje się, traci wolę „do walki” o uratowanie siebie, ale i wolę życia. Ofiara uważa, że cokolwiek zrobi, to i tak nie zmieni jej sytuacji. Ma poczucie, że jest krzywdzona, jednak nie jest w stanie zmotywować się do działania.

- **Zespół stresu pourazowego (PTSD)** – to zaburzenie lękowe, które występuje u ofiar napadów, gwałtów i innych traumatycznych wydarzeń, kiedy to człowiek narażony jest na utratę zdrowia i życia. Im dłużej doświadcza urazu, im częściej się on powtarza, to zaburzenia są głębsze.

- **Syndrom sztokholmski** – jest to traumatyczna więź łącząca ofiarę ze sprawcą, patologiczna wdzięczność za to, co sprawca – pan życia i śmierci, mógł zrobić, a czego nie zrobił.

- **Proces wiktyimizacji** – czyli przyjęcie tożsamości ofiary. W wyniku doznawania przemocy, podejmowania często nieskutecznych prób obrony siebie, a także w wyniku wtórnego zranienia spowodowanego nieprawidłowymi reakcjami otoczenia, osoba krzywdzona nabiera przekonania, że naprawdę zasługuje na takie zachowanie. Jest to symboliczny „moment” (trwający faktycznie poprzez długi czas) zwycięstwa sprawcy nad ofiarą.

Przemoc dla sprawcy jest atrakcyjna, ponieważ pozwala na szybkie uzyskiwanie rezultatów. Gdy jest często powtarzana, wówczas sprawca wywiera duży wpływ na rodzinę i otrzymuje wzmocnienie. Jeżeli po akcie przemocy nie nastąpi reakcja obronna ofiary, sprawca uznaje taką sytuację za przyzwolenie na dalszą przemoc. Ofiara przemocy nie jest w stanie dostrzec całego kontekstu zdarzenia i jej uwaga koncentruje się na sprawcy. Jeżeli taka sytuacja trwa przez dłuższy czas, relacje oparte na przymusie mają pewną dynamikę. Zdaniem Grzegorza Wrony zjawisko przemocy w rodzinie nie ma charakteru liniowego w tym znaczeniu, że do aktów przemocy dochodzi nieustannie¹⁰. Akty przemocy są najczęściej poprzedzone różnej długości okresami napięcia pomiędzy stronami, a po akcie przemocy następuje różnej długości okres względnej poprawności relacji. Tak powtarzający się schemat występowania przemocy to cykl przemocy w rodzinie. Zgodnie z cytowaną literaturą na taki cykl składa się: stadium narastania napięcia,

¹⁰ Grzegorz Wrona, *Konflikt a przemoc*, Wydawnictwo Grzegorz Wrona, Warszawa 2017, s. 41.

stadium aktu przemocy i stadium poprawy relacji¹¹. Inne nazewnictwo tego cyklu zastosowała Dorota Jaszczak-Kuźmińska i Katarzyna Michalska opisując ten cykl w następujący sposób¹²:

- **Faza narastania napięcia** – kiedy to pomiędzy ofiarą a sprawcą pojawiają się kłótnie, spięcia. Sprawca jest poirytowany, prowokuje częściej awantury, stając się przy tym coraz mocniej agresywny. Ofiara próbując ratować i naprawiać domową atmosferę, spełnia wszystkie oczekiwania osoby, która może ją skrzywdzić, stara się poprawić jej humor poprzez wywiązywanie się ze swoich obowiązków najlepiej, jak potrafi. Mimo to we wzajemnych relacjach dominuje frustracja, stres, napięcie, niedostateczna komunikacja. Są one tak silne, że stają się nie do wytrzymania i dochodzi do wybuchu ostrej przemocy.
- **Faza wybuchu** – czyli ostra przemoc służy rozładowaniu negatywnych emocji (kłótnia, walka, awantura, pobicie). Agresję sprawcy najczęściej wywołuje drobne wydarzenie, powodując, że staje się on gwałtowny i wpada w szał. Ofiara po akcie przemocy jest w szoku, przerażona, nie może uwierzyć w to, co się wydarzyło. Często wtedy szuka pomocy, wzywa policję, decyduje się opuścić dom, uruchomić sprawę karną czy rozwodową.
- **Faza miodowego miesiąca** – po wyładowaniu złości sprawca zauważa, iż posunął się za daleko, dlatego przeprasza, obiecuje poprawę, okazuje skruchę, przynosi kwiaty. Jeżeli zachowanie takie było pierwszorazowe, jest szczerze przerażony swoim zachowaniem, czuje się winny i żałuje tego, co zrobił. Zdarza się, iż większy niepokój budzi w nim zachowanie partnerki – osoby, którą skrzywdził, a która podjęła zdecydowane kroki przeciwko niemu. Sprawca obawia się sankcji prawnych, emocjonalnych konsekwencji (reakcja rodziny, sąsiadów). Próbuje się usprawiedliwiać, tłumaczyć, naprawić szkody, zachowuje się tak, jak na początku znajomości. Takie zachowanie powoduje, że ofiara zaczyna wierzyć w jego trwałą zmianę, jednak po pewnym czasie pomiędzy nią a sprawcą znowu pojawia się napięcie.

Fazy następują kolejno po sobie, a w miarę upływu czasu przemoc w każdej kolejnej fazie wybuchu jest coraz ostrzejsza i brutalniejsza. Faza miodowego miesiąca jest szczególnie niebezpieczna dla ofiar, gdyż pozwala zapomnieć o przeżytych koszmarze i uwierzyć w trwałą zmianę w zachowaniu partnera. W tym okresie ofiary najczęściej wycofują się z procesu korzystania z pomocy – przestają uczestniczyć w terapii, wycofują skargi składane w fazie wybuchu, nie chcą zeznawać przeciwko partnerowi, który je skrzywdził. Mimo takiego zachowania cykl przemocy coraz częściej się powtarza, a pretekstem do wybuchu staje się coraz drobniejsza przyczyna. Powoduje to, że sprawca czuje się bezkarny, a ofiara bezradna. Zdaniem Jarosława Polanowskiego negatywne działania sprawcy powodują u ofiary przemocy zanik funkcjonowania decyzyjności - w obszarze niezbędnym dla prowadzenia postępowań prawnych¹³. Zanik decyzyjności skutkuje wycofaniem się ofiary z postępowań prawnych, w wyniku postawy sprawcy, który dowiedziawszy się o podjętych przez ofiarę działaniach, poczuł się zagrożony. Wówczas funkcjonowanie ofiary przemocy, występującej w charakterze świadka, prowadzi do błędnej oceny wiarygodności jej zeznań, nie dawania jej wiary.

Problem przemocy jest wszechobecny, zatacza coraz szersze kręgi, może dotknąć każdego niezależnie od pozycji społecznej oraz roli, jaką pełni w danej strukturze. Analizując historię, przemoc istniała od początku społeczeństwa. Przemoc może występować wszędzie tam, gdzie są zbiorowości ludzkie. Problem przemocy w rodzinie jest więc problemem społecznym. Konieczne jest zatem podjęcie odpowiednich działań profilaktycznych w tym zakresie. Najtrudniejszym wydaje się zrobienie pierwszego kroku, przełamanie własnego lęku i zwrócenie się

¹¹ Grzegorz Wrona, *Konflikt a przemoc*, Wydawnictwo Grzegorz Wrona, Warszawa 2017, s. 41.

¹² D.Jaszczak-Kuźmińska, K.Michalska, *Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych*, Wydawnictwo Parpamedia, Warszawa 2010, s. 13.

¹³ J. Polanowski, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Prawo i praktyka*, Wydawnictwo Parpamedia, Warszawa 2012, s. 91.

o pomoc. Oczywiście nie gwarantuje to pełnego sukcesu, ale może być dobrym początkiem prowadzącym do uzdrowienia całego systemu rodzinnego.

3.4. Aktualny system interwencyjny wobec zjawiska przemocy w rodzinie

Polska w ramach członkostwa w Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz w Radzie Europy przyjęła na siebie zobowiązanie konieczności wprowadzenia krajowej regulacji prawnej dotyczącej przemocy w rodzinie¹⁴. Pierwszym aktem prawa międzynarodowego o randze konwencji odnoszącym się wprost do zjawiska przemocy w rodzinie jest Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej z dnia 1 sierpnia 2015 r. (CETS 210)¹⁵. W dokumencie tym do zjawiska przemocy w rodzinie odniesiono się już w preambule, wskazując, iż zjawisko to jest skierowane przeciwko kobietom w większym stopniu niż przeciwko mężczyznom, jednak nie wyklucza się sytuacji, w której to mężczyźni doznają przemocy domowej¹⁶. Konwencja w art. 3 lit. b definiuje przemoc domową jako „wszelkie akty fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej przemocy występujące w rodzinie lub gospodarstwie domowym lub pomiędzy byłymi lub obecnymi małżonkami lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą miejsce zamieszkania, czy też nie”¹⁷. Z definicji tej wynikają rodzaje przemocy, jak również określone są relacje pomiędzy jakimi osobami przemoc może występować. Rozdział trzeci Konwencji pt. „Profilaktyka” nakłada na państwa członkowskie obowiązki w zakresie oddziaływania na postawy społeczne. W art. 12 Konwencja nakazuje podejmowanie działań niezbędnych do promowania zmian wzorców społecznych i kulturowych dotyczących zachowania kobiet i mężczyzn w celu wykorzenienia uprzedzeń, zwyczajów, tradycji oraz innych praktyk opartych na idei niższości kobiet lub na stereotypowym modelu roli kobiet i mężczyzn¹⁸.

Ważnym zapisem jest art. 55, wprowadzający regułę, w myśl której ściganie przestępstw dotyczących przemocy fizycznej, psychicznej czy seksualnej nie może być zależne od woli osoby doznającej przemocy, ponieważ ściganie tych czynów należy do obowiązku państwa¹⁹. Do zjawiska przemocy w rodzinie odnosi się także Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie priorytetów oraz zarysu ram nowej polityki UE w dziedzinie walki z przemocą wobec kobiet. Treść tego dokumentu odnosi się do przemocy jako zjawiska, któremu należy przeciwdziałać strukturalnie²⁰. Istnieją również inne akty prawa międzynarodowego nie odnoszące się wprost do zjawiska przemocy w rodzinie, jednak mają one istotne znaczenie w zakresie ochrony przed przemocą. Należy wierzyć, iż tematyka przeciwdziałania przemocy domowej nadal będzie istotnym elementem przyszłej polityki Unii Europejskiej.

Obowiązujący w Polsce system interwencji wobec przemocy domowej, a tym samym wobec dziecka dotkniętego krzywdzeniem opiera się głównie na fundamentalnej zasadzie konstytucyjnej zapisanej w art. 33, co stanowi, iż kobieta i mężczyzna mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym, natomiast w art. 47 czytamy, że każdy ma prawo do ochrony życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz o decydowaniu o swoim życiu osobistym. Ponadto Konstytucja w art. 72 określa, iż obowiązkiem państwa jest zapewnienie

¹⁴ G. Wrona, *Konflikt a przemoc*, Wydawnictwo Grzegorz Wrona, Warszawa 2017, s. 41.

¹⁵ Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz.U. 2015, poz. 961).

¹⁶ G. Wrona, *Konflikt a przemoc*, Wydawnictwo Grzegorz Wrona, Warszawa 2017, s. 47.

¹⁷ Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz.U. 2015, poz. 961).

¹⁸ Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz.U. 2015, poz. 961).

¹⁹ Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz.U. 2015, poz. 961).

²⁰ G. Wrona, *Konflikt a przemoc*, Wydawnictwo Grzegorz Wrona, Warszawa 2017 s. 55.

dziecku prawa do opieki i pomocy władz publicznych, prawa do ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem, demoralizacją²¹. Z powyższego wynika zasada dobra rodziny i dziecka, która jest podstawą Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, którego przepisy umożliwiają interwencję na rzecz rodziny i dzieci doznających krzywdy poprzez ingerencję sądu w zakresie nieprawidłowo wykonywanej władzy rodzicielskiej²².

Następnym elementem systemu jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej²³. Ustawa ta, jak już wcześniej nakreślano, wprowadziła definicję przemocy domowej, oraz nałożyła określone obowiązki na organy administracji rządowej i samorządowej.

Ważnym składnikiem obowiązującego systemu interwencji jest Kodeks Karny, który zawiera przepisy dotyczące przestępstw z użyciem przemocy wobec dziecka i rodziny, umożliwiające karanie sprawców tych czynów²⁴. Interwencyjne działania wobec osoby stosującej przemoc domową w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej tej przemocy określa ustawa o Policji²⁵ i ustawa o Żandarmerii Wojskowej²⁶, które to akty nadały kolejno policjantom – w stosunku do osób stosujących przemoc i żandarmom wojskowym – w stosunku do czynnych żołnierzy, stosujących przemoc domową, prawo do zatrzymania oraz prawo do wydania wobec nich nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakaz zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwany dalej „nakazem i zakazem”.

Biorąc pod uwagę wszystkie wymienione akty określające i regulujące prawo, w celu tworzenia warunków do skuteczniejszego przeciwdziałania przemocy domowej Rada Ministrów Uchwałą nr 205 z dnia 9 listopada 2023 roku przyjęła Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030, którego celem jest przede wszystkim zwiększenie bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej. Postanowienia zawarte w Rządowym Programie zakładają kontynuację szerokiego spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy domowej, ochronę i pomoc osób doznających przemocy domowej, jak i podejmowanie odpowiednich działań wobec osób stosujących przemoc oraz zwiększenie profesjonalizmu służb w udzielaniu pomocy osobom doznającym przemocy domowej.

---

²¹ Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 z późn.zm.).

²² Mirosława Kątna, Katarzyna Przyborowska, Marlena Dałek, Daria Drab, *Monitorowanie losów dziecka – interdyscyplinarna ochrona dzieci przed krzywdzeniem i przemocą*, Wydawnictwo Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2015, s. 9.

²³ *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej* (Dz.U. z 2021r. poz. 1249 z późn. zm.)

²⁴ *Kodeks karny* ustawa z dnia 6 czerwca 1997 (t.j. Dz. U. 2024, poz. 17).

²⁵ *Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji* (Dz. U. z 2023 r. poz. 171), art. 15a, 15aa

²⁶ *Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1266 z późn. zm.), art. 18, art. 18a

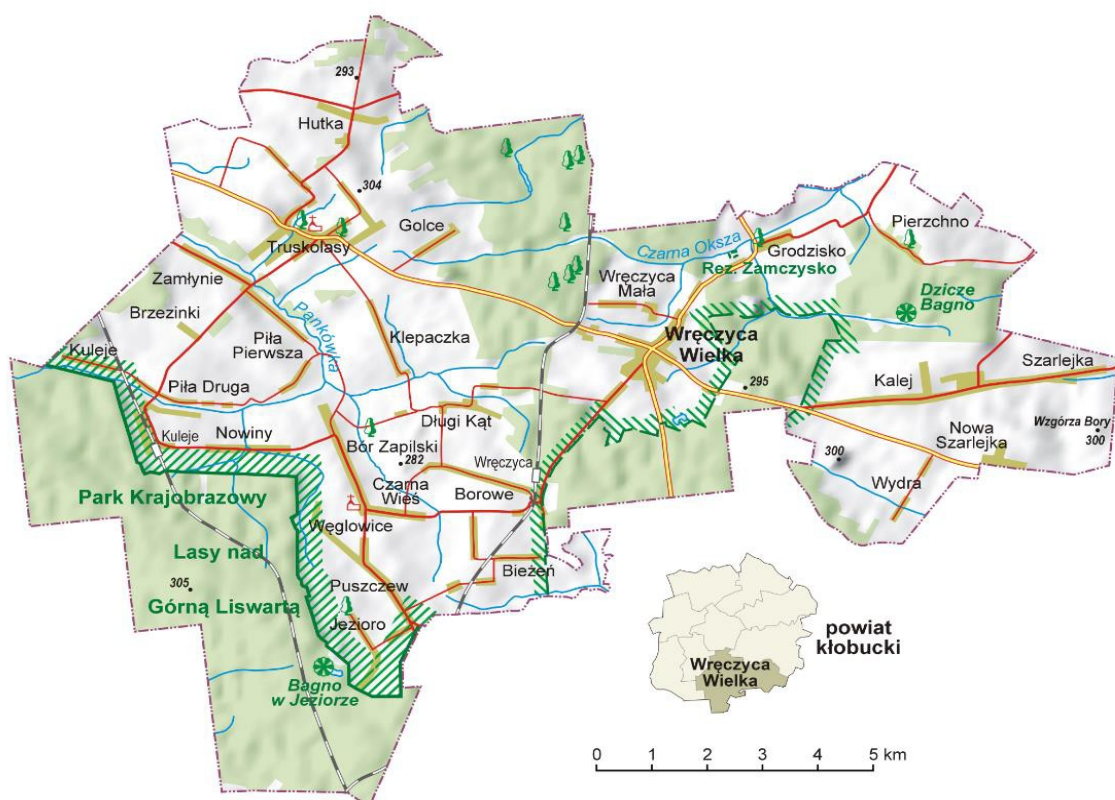
IV. Charakterystyka problemu przemocy w rodzinie w aspekcie gminy Wręczyca Wielka

4.1 Sytuacja demograficzna

Gmina Wręczyca Wielka jest gminą wiejską położoną w północnej części województwa śląskiego, w powiecie kłobuckim. Zajmuje powierzchnię 149 km², co stanowi 1,21% powierzchni województwa śląskiego (12 309 km²) i 16,76% powierzchni powiatu kłobuckiego (889 km²). Graniczy z następującymi gminami: na północy - Kłobuck, Opatów i Panki, na wschodzie - Częstochowa, na południu - Blachownia oraz na zachodzie - Przystajń i Herby. Gmina Wręczyca Wielka jest jedną ze 166 gmin w województwie śląskim i jedną z 9 gmin powiatu kłobuckiego.

W skład Gminy wchodzi 26 miejscowości: Bieżeń, Borowe, Bór Zapilski, Brzezinki, Czarna Wieś, Długi Kąt, Golce, Grodzisko, Hutka, Jezioro, Kalej, Klepaczka, Kuleje, Nowiny, Nowa Szarlejka, Pierzchno, Piła Pierwsza, Piła Druga, Puszczew, Szarlejka, Węglowice, Wręczyca Mała, Wręczyca Wielka, Truskolasy, Wydra, Zamłynie.

Rysunek 1. Gmina Wręczyca Wielka

Gminę Wręczyca Wielka zamieszkuje 17.359 mieszkańców i mieszkanek, z czego 8.827 (50,8%) stanowią kobiety, a 8.532 (49,2%) mężczyźni. Wg danych Gus na dzień 31.12.2022 r. średni wiek mieszkańców wynosi 41,8 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Aktualnie 61,5% mieszkańców gminy Wręczyca Wielka jest w wieku produkcyjnym, 17,7% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,8% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Analizę liczby ludności ze względu na wiek przedstawia poniższa tabela:

Tabela Nr 1. Liczba mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka ze względu na wiek i płeć

Wiek	2020		2021		2022		2023	
	Ogółem: 17.684		Ogółem: 17.550		Ogółem: 17.433		Ogółem: 17.359	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
0-17	1.538	1.618	1.530	1.612	1.506	1.597	1.481	1.584
Kobiety 18-59 mężczyźni 18-64	5.147	5.919	5.072	5.860	4.999	5.775	4.963	5.715
Kobiety 60 lat i więcej	2.307	-	2.316	-	2.350	-	2.383	-
Mężczyźni 65 lat i więcej	-	1.155	-	1.160	-	1.206	-	1.233
Ogółem	8.992	8.692	8.918	8.632	8.855	8.578	8.827	8.532

Źródło danych: Urząd Gminy Wręczyca Wielka, ewidencja ludności

4.2. Problem przemocy z perspektywy mieszkańców gminy Wręczyca Wielka - wyniki Diagnozy zjawiska przemocy domowej w Gminie Wręczyca Wielka przeprowadzonej w X-XI 2023 r.

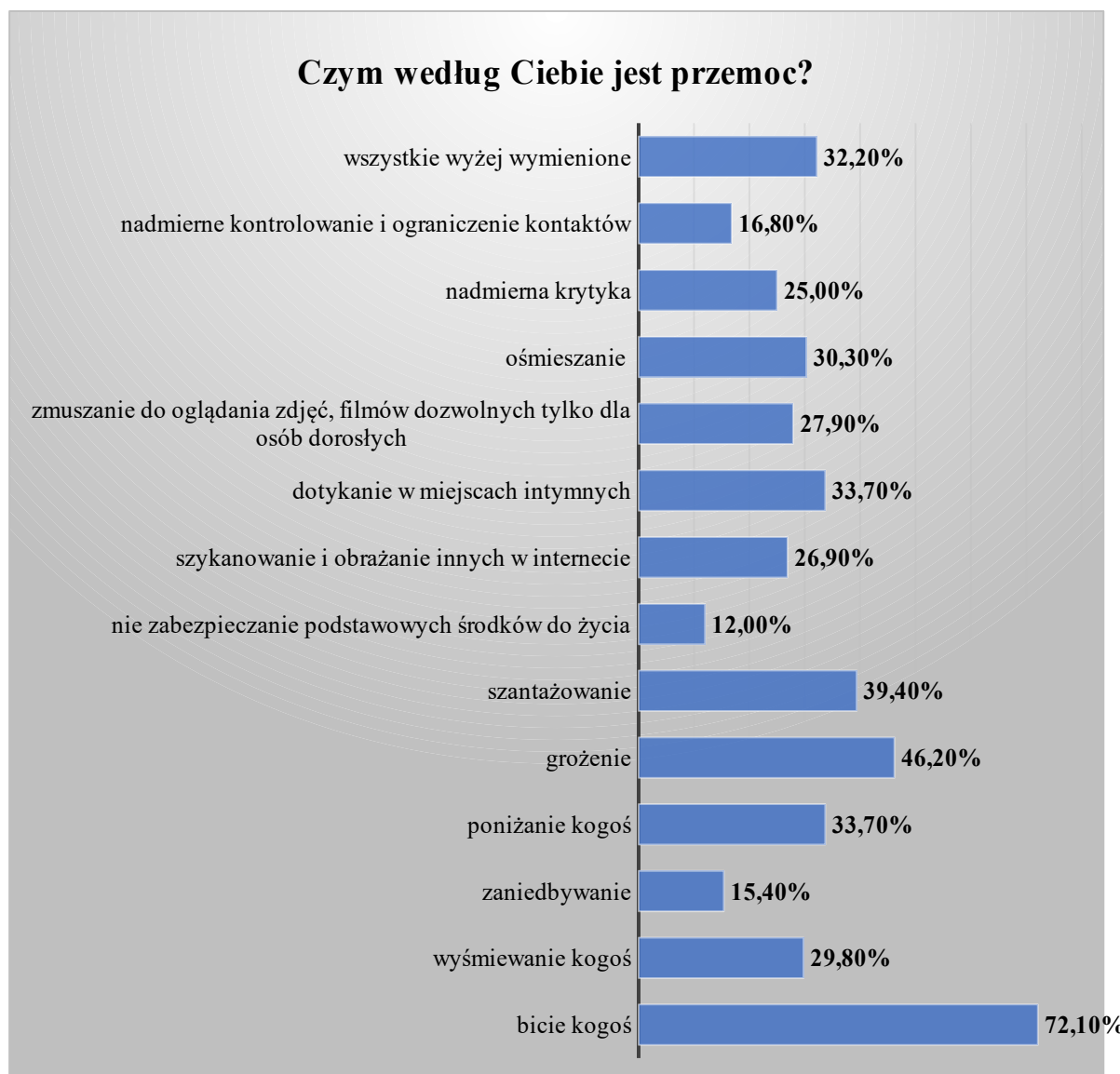
W 2023 r., na zlecenie Gminy Wręczyca Wielka przeprowadzono Diagnozę zjawiska przemocy domowej w Gminie Wręczyca Wielka. Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców gminy Wręczyca Wielka względem wybranych problemów społecznych, w tym zjawiska przemocy. Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Wręczyca Wielka przeprowadzona została na podstawie badań ankietowych. Łącznie w badaniu wzięło udział 358 osób. Badaniami zostały objęte dwie grupy społeczne: uczniowie szkół podstawowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka w ilości 208 uczniów oraz dorośli mieszkańcy Gminy Wręczyca Wielka w ilości 150 przebadanych osób.

Przemoc w opinii uczniów szkół podstawowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka

Potrzeba bezpieczeństwa to jedna z najistotniejszych potrzeb w życiu człowieka. Bez możliwości jej zaspokojenia nie można mówić, ani o prawidłowym funkcjonowaniu w otaczającym świecie, ani o zdrowiu psychicznym. U dziecka poczucie bezpieczeństwa jest silnie powiązane z warunkami środowiska rodzinnego. Dla uzyskania obrazu sytuacji rodzinnej uczniów szkół Gminy Wręczyca Wielka zapytano ich o to, czy czują się bezpiecznie wśród najbliższej rodziny. Uzyskano zadawalającą odpowiedź, gdyż aż 96,6% uczniów czuje się bezpiecznie wśród najbliższych. Jednak należy też zwrócić uwagę na 3,4% badanych wskazujących na brak takowego poczucia bezpieczeństwa. Poczucie bezpieczeństwa dziecka zostaje zakłócone wtedy, kiedy pojawiają się czynniki wywołujące stan obiektywnego lub subiektywnego zagrożenia. Takie czynniki mogą oddziaływać chwilowo lub mieć charakter długotrwały. Kiedy dziecko odczuwa np. przerażenie na widok szczekającego, dużego psa lub niemowlę reaguje płaczem na odgłos wiertarki, można mówić o działaniu krótkoterminowego stresora. Kiedy jednak dziecko funkcjonuje w rodzinie, w której występuje np. alkoholizm, przemoc i wynikająca z tego destabilizacja

środowiska rodzinnego, pozostaje ono pod wpływem długotrwałych bodźców powodujących chroniczne poczucie zagrożenia. Również liczne zmiany (przeprowadzki, zmienny tryb pracy rodziców, nieuporządkowany rytm dnia) prowadzą do powstawania u dziecka poczucia braku stabilności, a w konsekwencji – zachwiania poczucia bezpieczeństwa.

Kolejne pytania w ankiecie dla młodzieży dotyczyły obszaru przemocy. Poniższy wykres ilustruje czym jest przemoc dla badanej młodzieży.

Przemoc naszym respondentom kojarzy się głównie z biciem kogoś, 72,1% uczniów wybrało właśnie tę odpowiedź. Trudno się z nimi nie zgodzić, jednak należy pamiętać, że przemoc to nie tylko bicie.

Możemy mieć do czynienia z przemocą fizyczną, ale także psychiczną (grożenie wybrało 46,2% badanych, szantażowanie – 39,4% badanych, wyśmiewanie wskazało 29,8% uczniów, a poniżanie kogoś – 33,7%, o nadmiernej krytyce wspomina 25,0% uczniów, a na ośmieszanie wskazuje 30,3% badanych, na nadmierne kontrolowanie i ograniczenie kontaktów wskazało 16,8% respondentów, ekonomiczną (zaniedbywanie wybrało 15,4% uczniów, nie zabezpieczenie

podstawowych środków do życia – 12,0%) czy niestety także przemoc seksualną (33,7% badanych jako przemoc wskazało dotykane miejsc intymnych i 27,9% - zmuszanie do oglądania zdjęć, filmów, dozwolonych tylko dla osób dorosłych). Z uwagi na to, że coraz częściej młodym ludziom przychodzi się mierzyć z różnymi negatywnymi zachowaniami innych osób w Internecie to 26,9% badanych wskazało, że według nich przemoc to szykanowanie i obrażanie innych w Internecie.

Co ważne, 32,2% ankietowanych uczniów słusznie stwierdziło, że wszystkie wymienione odpowiedzi są prawidłowe.

W kolejnym punkcie badania młodzież wymieniła formy przemocy jakie są jej znane, było to pytanie otwarte.

Młodzież wskazała następujące formy przemocy:

- przemoc fizyczną – 24,0% badanych,
- przemoc psychiczną – 21,2% badanych,
- przemoc seksualną – 0,5% badanych,
- ekonomiczną – 0,5% badanych,

Wspominali również o biciu – 43,3%, groźeniu – 3,8%, wyśmiewaniu kogoś – 7,2%, poniżaniu kogoś – 3,4%, szantażowaniu – 5,3% i zmuszaniu - 1,9%. Cyberprzemoc wskazało 11,1% badanych.

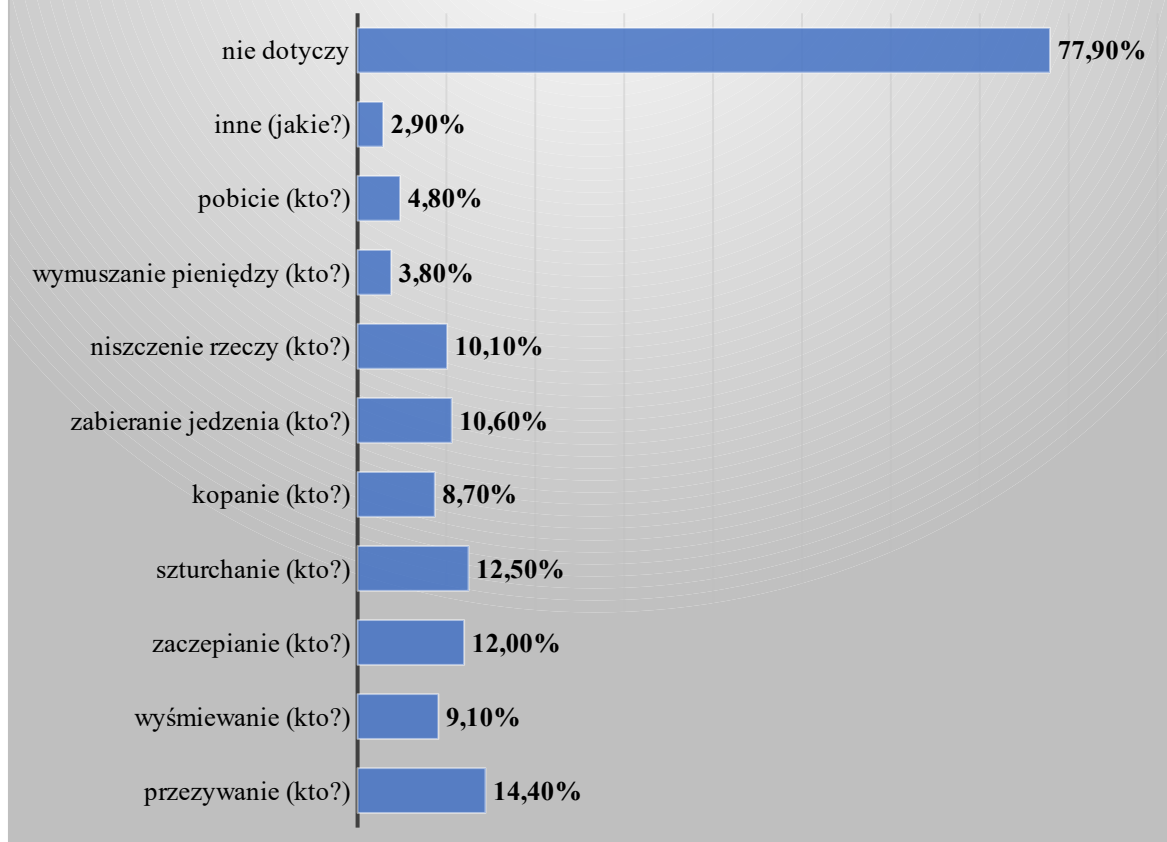
O znęcaniu wspomina 2,9% uczniów. Na krytykowanie oraz szarpanie wskazuje 1,0% badanych a 0,5% respondentów twierdzi, że przemoc to izolowanie, nękanie, molestowanie, wyłudzenie pieniędzy i zastraszanie.

Następnie poruszono z respondentami kwestię ich osobistych doświadczeń w zakresie zjawiska przemocy - czy byli świadkami przemocy w swojej rodzinie. Badania wskazują, że 16,3% młodych ludzi było świadkami przemocy w swojej rodzinie, natomiast 83,7 % odpowiedziało negatywnie na to pytanie. Kolejne pytanie dotyczyło już osobistego doświadczenia przemocy. Na pytanie: „czy kiedykolwiek doświadczyłeś przemocy” twierdząco odpowiedziało aż 47,7% badanych uczniów.

Jest to bardzo duży odsetek badanej młodzieży, tym bardziej, że bardzo często młodzi ludzie nie chcą przyznać się do sytuacji, kiedy to padają ofiarą przemocy, niezależnie gdzie ma ona miejsce. Bezsprzecznie należy reagować na zaistniałą sytuację.

Przemoc jest niestety ciągle w naszym społeczeństwie oraz w społecznościach lokalnych swego rodzaju tematem „tabu”. Ludzie, zarówno dorośli, jak i młodzież rzadko przyznają się do tego, że są osobami doznającymi przemocy, a wręcz przeciwnie, często ukrywają ten fakt przed innymi. Tym bardziej jeśli sytuacja przemocy ma miejsce w najbliższym otoczeniu, w domu. By nieco zgłębić temat zapytano ankietowaną młodzież o to, jakimi formami przemocy zetknęli się w swoim życiu rodzinnym i kto taką przemoc wobec nich stosował.

Czy doświadczyłeś ze strony członków Twojej rodziny, któregoś z poniższych zachowań?

Młodzi ludzie wśród rozmaitych wymienionych form przemocy najczęściej wskazywali przezywanie (14,4%) oraz zaczepianie (12,0%), czy też zabieranie jedzenia (10,6%) oraz wyśmiewanie (9,1%), a więc w większości mieli do czynienia z przemocą psychiczną. Niestety są także osoby doświadczające przemocy fizycznej – 12,5% wskazało na szturchanie i niszczenie rzeczy (10,1%), 8,7% wskazało na kopanie, czy też pobicie - 4,8% oraz wymuszanie pieniędzy – 3,8%.

77,9% nie doświadczyło żadnych z wymienionych powyżej zachowań ze strony członków swojej rodziny, a 2,9% wskazuje na inne zachowania.

Zdawać by się mogło, że zachowania agresywne podyktowane są zwłaszcza silnymi emocjami, a osoby, które je stosują, albo oczekują szybkiego, niemal natychmiastowego efektu swoich działań, albo wręcz nie są w stanie przewidzieć konsekwencji tychże działań.

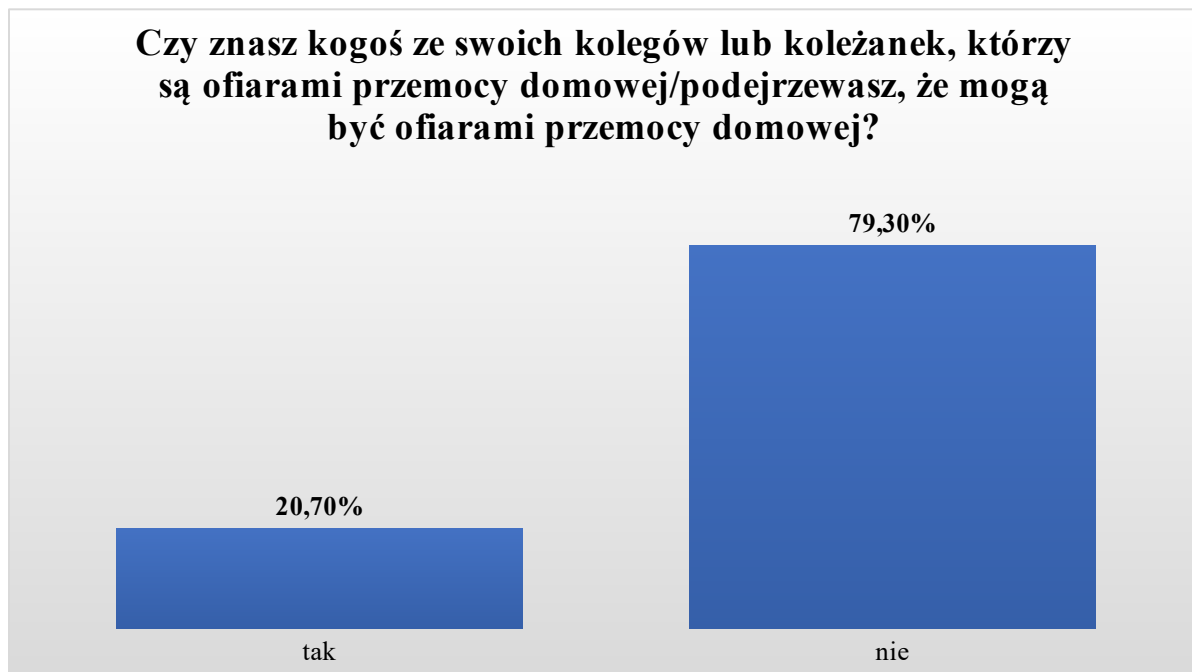
Są jednak także i takie sytuacje, kiedy zachowania agresywne są traktowane instrumentalnie i służą określonym celom, jak np. zdobycie akceptacji starszych kolegów czy wzbudzenie respektu u młodszych uczniów. Niezależnie od motywacji sprawców, na przemoc nie ma usprawiedliwienia i absolutnie być nie powinno. Z wyników badań wynika, że aż 18,8% uczniów uważa, że w niektórych sytuacjach warto użyć przemocy. Jest to bardzo niepokojące. 81,3% jest przeciwnego zdania.

Oczywistym jest, że na stosowanie przemocy nie ma żadnego usprawiedliwienia. Choć nadal słyszeć można, że osoba doznająca przemocy „sama się o to prosiła”, co jest niezwykle krzywdzącym ofiary mitem. O zdanie w tej sprawie poproszono badanych uczniów.

Niemal wszyscy ankietowani, bo 72,1% uważa, że dzieci doznające przemocy domowej wcale na to nie zasłużyły, co oczywiście jest prawdą. Żadne, nawet najtrudniejsze zachowanie dziecka nie usprawiedliwia stosowania wobec niego przemocy. 26,4% badanych nie ma jednak zdania.

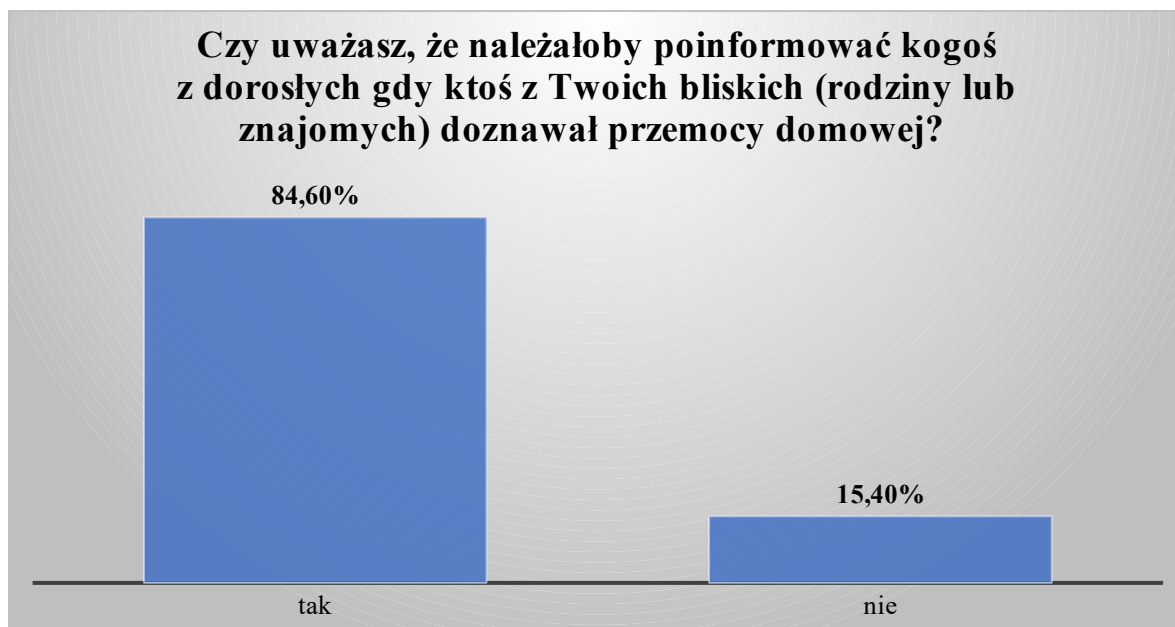
Jednak 1,4% badanych uczniów wskazuje, że dzieci doznające przemocy domowej zasłużyły sobie na to.

Zapytano dalej młodych ludzi czy znają przypadki przemocy wśród swoich rówieśników.

20,7% ankietowanej młodzieży zna wśród swoich rówieśników osoby doznające przemocy lub też ma takie podejrzenia.

Kolejne pytanie dotyczyło tego, czy należałoby poinformować kogoś z dorosłych, gdy ktoś z bliskich doznaje przemocy domowej.

Postawa młodych ludzi, a przynajmniej ta przez nich deklarowana jest godna podkreślenia. Uzyskane 84,6% pozytywnych odpowiedzi świadczy o tym, że młodzież ma świadomość, że na przemoc nie można pozostawać obojętnym i nawet kiedy samodzielnie nie mogą udzielić pomocy osobie doznającej przemocy, nie znaczy to że należy pozostawać biernym.

Zapytaliśmy również młodych ludzi o to, czy doświadczyli ze strony swoich rówieśników zachowań agresywnych. 28,8% odpowiedziało twierdząco.

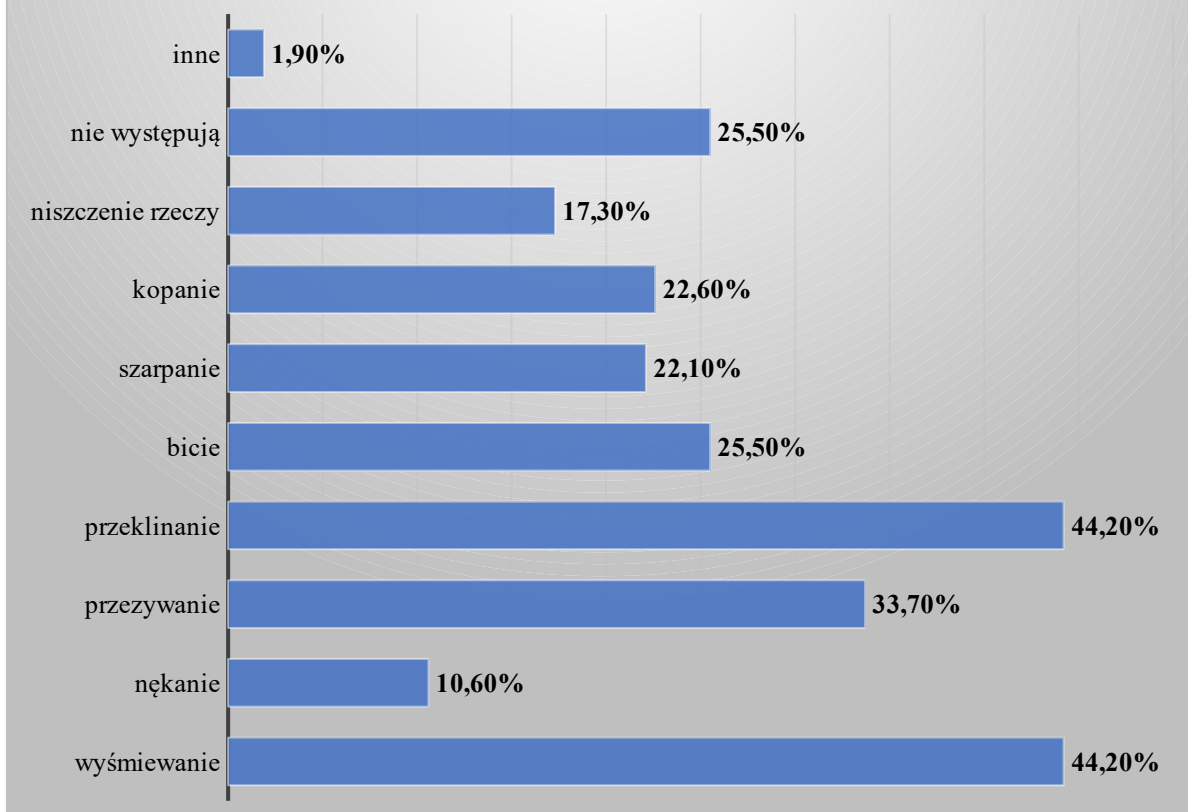
Kolejne pytanie dotyczyło również środowiska szkolnego i młodzież miała wskazać nam, jak często spotyka się z agresją w swojej szkole.

29,3% badanej młodzieży wcale nie spotyka się z agresją w swojej szkole, 26,9% spotyka się z agresją w szkole rzadko – 26,9%. 17,8% z agresją w swojej szkole spotyka się dość często, 16,3% - dość rzadko, a 9,6% mówi, że bardzo często.

Zachowania, które dominują wśród kolegów i koleżanek badanych uczniów to w szczególności wyśmiewanie i przeklinanie (44,2%), przezywanie (33,7%), bicie (25,5%), kopanie (22,6%) i szarpanie (22,1%). Młodzież wskazuje również na niszczenie rzeczy (17,3%) oraz nękanie (10,6%). O innych zachowaniach agresywnych mówi 1,9%, a 25,5% twierdzi, że zachowania agresywne nie występują.

Jakiego rodzaju zachowania agresywne dominują wśród Twoich koleżanek i kolegów?

Z wieloma zachowaniami przemocowymi młodzież spotyka się również w przestrzeni internetowej, dlatego też zapytaliśmy badanych, czy spotkali się z niżej wymienionymi zachowaniami w trakcie korzystania z Internetu.

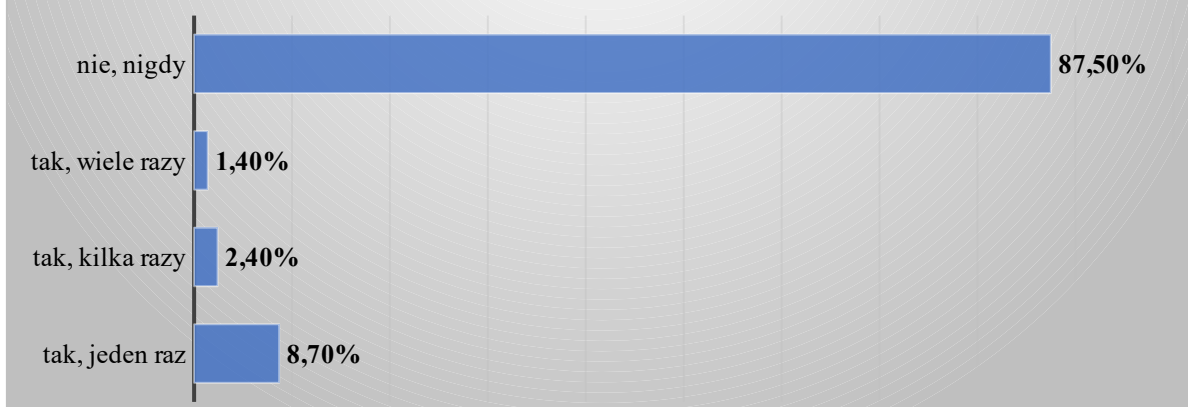
Czy spotkałeś się z następującymi zachowaniami w trakcie korzystania z Internetu:?

11,5% uczniów biorących udział w badaniu otrzymało wpisy z obrażającymi opiniami, 9,1% mówi o opublikowaniu zdjęcia bez ich zgody, a 4,8% otrzymało wpisy z pogrózkami. 74,5% nigdy nie spotkała się z żadną, z wyżej, opisaną sytuacją.

Zapytaliśmy badanych, czy oni kiedykolwiek nagrali, czy też zrobili komuś znajomemu zdjęcie w ośmieszającej go sytuacji i wysłali je znajomemu lub zamieścili je w Internecie.

Czy kiedykolwiek nagrałeś/aś lub zrobiłeś/aś zdjęcie komuś znajomemu w ośmieszającej go sytuacji i wysłałeś/aś je znajomym lub zamieściłeś/aś je w Internecie?

87,5% respondentów nigdy nie nagrali, czy też zrobili zdjęcie komuś znajomemu w ośmieszającej go sytuacji i nie wysłali tego zdjęcia znajomemu ani też nie umieścili go w Internecie.

Natomiast 8,7% zrobiło to jeden raz, 2,4% kilka razy, a 1,4% wiele razy opublikowało, czy też wysłało znajomemu ośmieszające zdjęcie znajomego, które sami zrobili, czy też go nagrali.

Kiedy mówimy o działaniach profilaktycznych jedną z fundamentalnych kwestii, powinno być także wskazanie młodym ludziom możliwości pomocy. Wciąż mało mówi się o instytucjach, o organizacjach pozarządowych, które wspierają zarówno osoby borykające się z problemem uzależnienia czy też przemocy, ale także które obejmują swoim wsparciem ich najbliższych. Dlatego też poprosiliśmy młodych ludzi, by określili do kogo zwróciliby się o pomoc w sytuacji doświadczania przemocy w domu lub w szkole.

Największa część młodych ludzi w sytuacji doznawania przemocy zwróciłaby się o pomoc do rodziców (68,8%), wychowawcy (63,9%), pedagoga szkolnego (34,6% wskazań), innego członka rodziny (babci, dziadka, wujka, cioci) – 32,2% 26,0% wskazuje na rodzeństwo, na Policję lub innego nauczyciela (25,5%), a 22,6% na kolegę/koleżankę.

Na Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – 14,4%, a Ośrodek Pomocy Społecznej – 11,5%, na obcą osobę – 3,8% badanych.

Jednak 5,8% uczniów szkół Gminy Wręczyca Wielka nikogo by nie poinformowało, 4,3% bałoby się kogokolwiek poinformować, a 4,3% nie wie do kogo mogłoby się zwrócić z problemem przemocy.

Jak widać mimo tego, że dzieci często są ofiarami przemocy stosowanej wobec nich przez osoby dorosłe, pomimo to nadal darzą dorosłych największym zaufaniem. Bardzo ważne jest, by nigdy sygnał od dziecka mówiący o przemocy nie był przez nas – dorosłych bagatelizowany czy pomijany. Istotne jest też informowanie młodych ludzi o formach pomocy w przypadku bycia

osobą doznającą przemocy, instytucjach pomocowych, konkretnych adresach czy telefonach, z których mogą w razie potrzeby skorzystać.

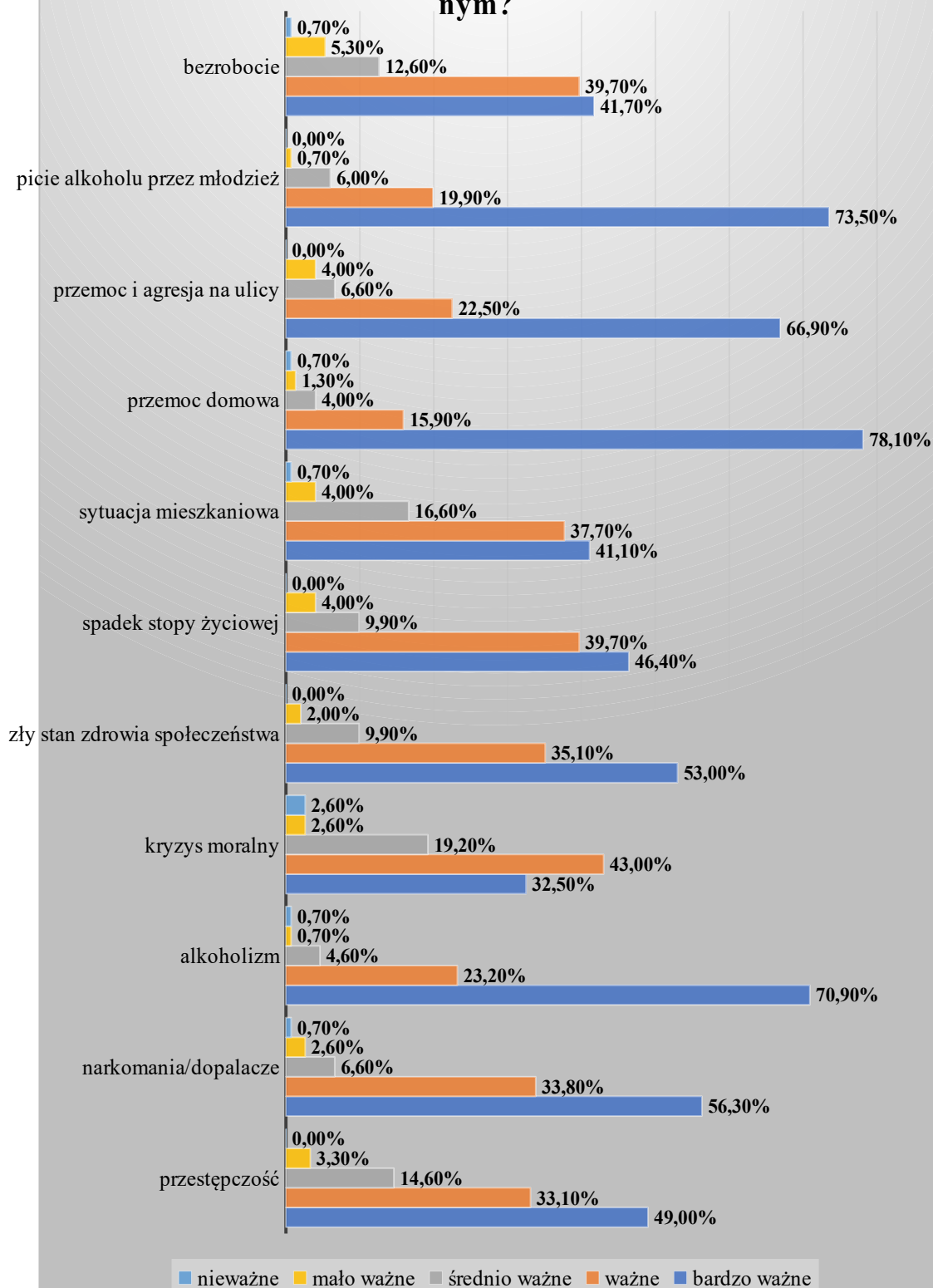
Młodzi respondenci poproszeni zostali także o ustosunkowanie się do pewnych stwierdzeń. Największy odsetek badanych uczniów zgodził się z twierdzeniem, że przemoc nie można ukrywać, trzeba takie sytuacje zgłaszać dorosłym – 74,0% badanych oraz ze stwierdzeniem, że przemoc w rodzinie jest przestępstwem – 70,2% zaznaczyło to właśnie stwierdzenie. Niestety młodzi ludzie w dużej części (27,4%) uważają przemoc domową za wstyd, co może wiązać się z tym, że taką przemoc będą ukrywać przed innymi, jednocześnie nie szukając pomocy. 4,8% twierdzi, że rodzice mogą bić swoje dzieci i krzyczeć na nie. 4,3% uważa, że jeżeli ktoś kogoś w domu bije to ta osoba na to zasłużyła. 2,9% uważa, że sytuacje w domu najlepiej rozwiązuje się siłą.

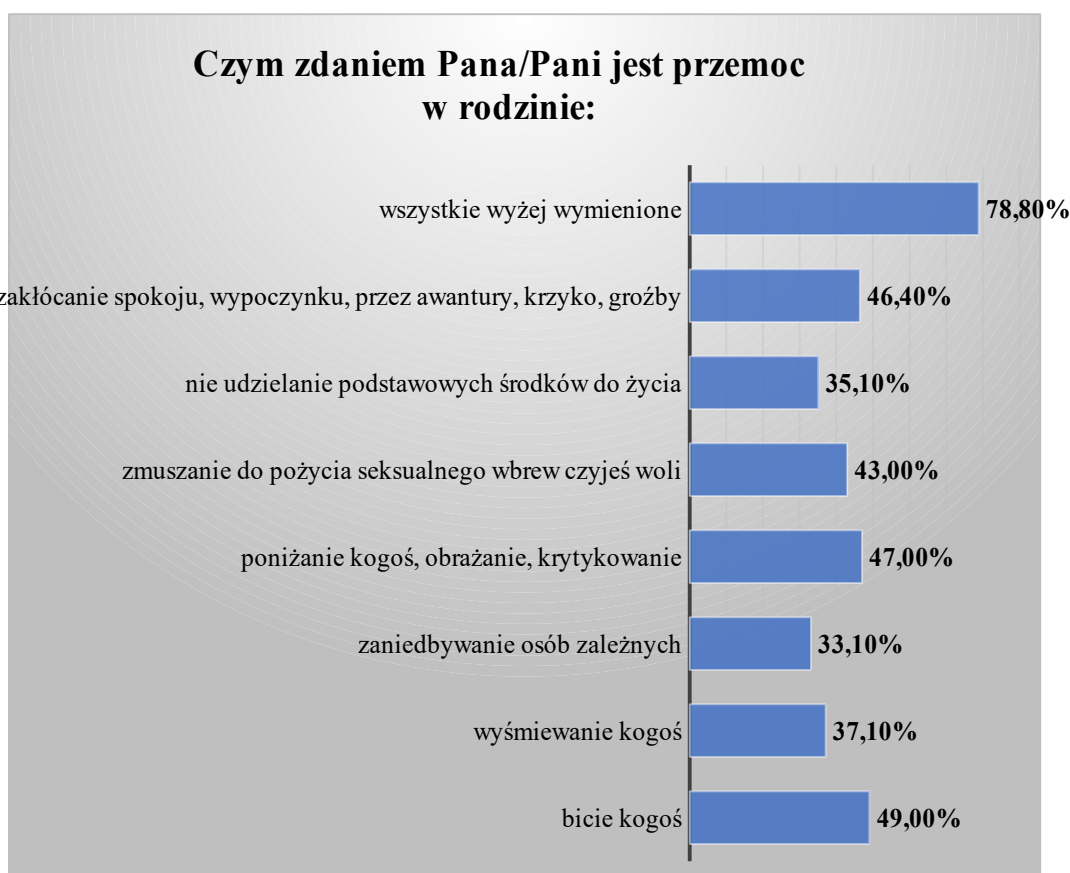
Przemoc w opinii dorosłych mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka

Według mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka bardzo ważnymi problemami społecznymi są: przemoc domowa (78,1%), picie alkoholu przez młodzież (73,5%) oraz alkoholizm (70,9%).

Poruszanie tematu przemocy, który to mieszkańcy wskazali na pierwszym miejscu, zawsze jest obarczone pewnym ryzykiem. Często osoby ankietowane widząc temat ankiety wycofują się, nie odpowiadają lub pomijają pewne pytania, bądź też wprost negują zasadność prowadzenia tego rodzaju badań. Jednak przemoc, zwłaszcza ta mająca miejsce w środowisku rodzinnym, jest na tyle ważna, że warto podejmować próby analizy zjawiska, by móc precyzować działania profilaktyczne.

Które z wymienionych problemów społecznych są według pana/i najistotniejsze w środowisku lokalnym?

Największy odsetek respondentów jest zdania, że wszystkie wymienione w pytaniu formy dotyczą przemocy domowej (78,8%), co zresztą jest zgodne z prawdą.

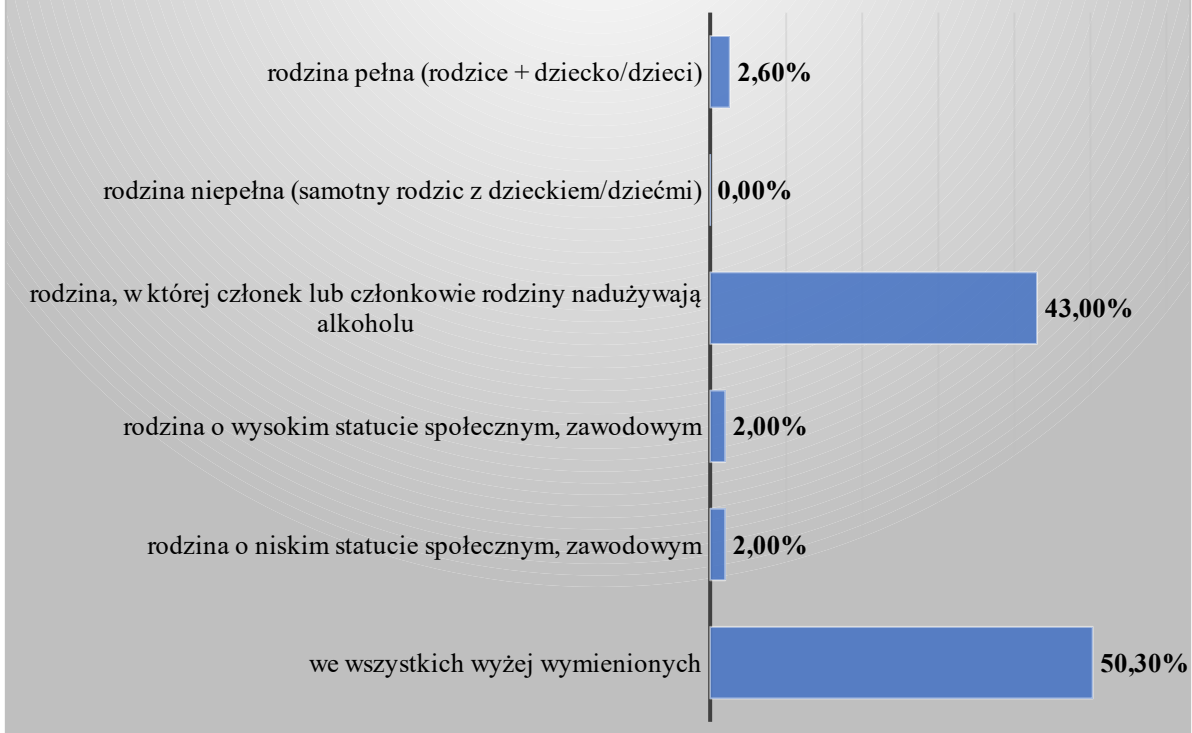
Według 49,0% badanych przemocą domową jest bicie kogoś, natomiast 43,0% badanych mówi o zmuszaniu do pożycia seksualnego wbrew czyjeś woli. 47,0% wskazuje na poniżanie kogoś, obrażanie, krytykowanie oraz 46,4% mówi o zakłóceniu spokoju, wypoczynku, przez awantury, krzyki, groźby i wyśmiewanie kogoś (37,1%). Na nieudzielanie podstawowych środków do życia wskazuje 35,1% i 33,1% na zaniedbywanie osób zależnych.

Respondentów zapytaliśmy o to, czy według nich w Gminie Wręczyca Wielka występuje zjawisko przemocy domowej.

41,1% ankietowanych nie wie, czy na terenie Gminy Wręczyca Wielka występuje przemoc domowa. Na występowanie tego zjawiska wskazuje 57,6% badanych, a jedynie 1,3% mówi, że w Gminie nie ma przemocy.

Mieszkańcy Gminy Wręczyca Wielka mieli również wskazać, w jakich rodzinach, według nich występuje przemoc domowa.

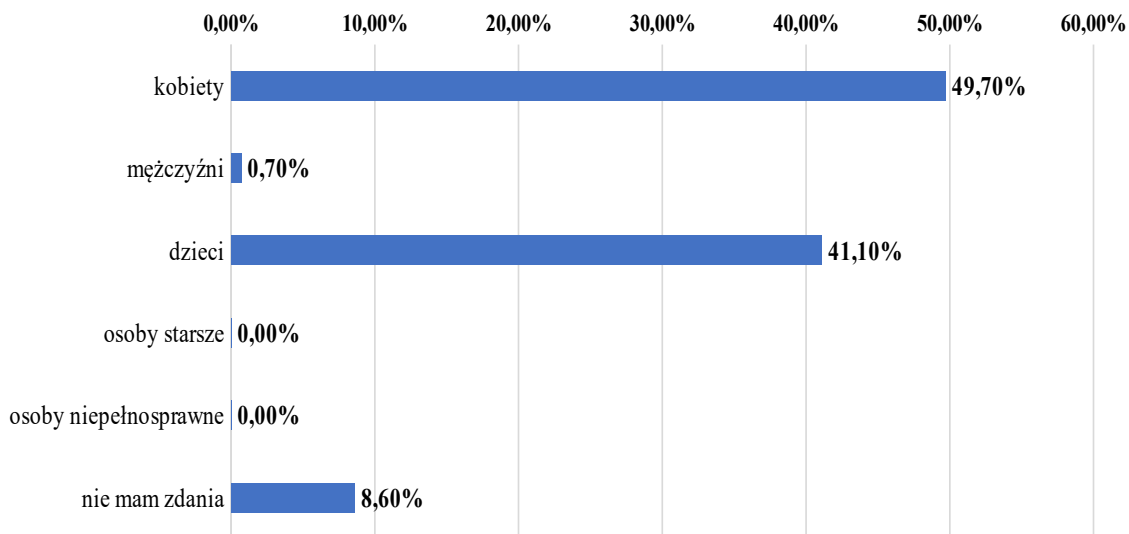
W jakich rodzinach pana/Pani zdaniem najczęściej dochodzi do przemocy domowej?

50,3% badanych wskazało, że przemoc domowa może wystąpić we wszystkich typach rodzin wskazanych powyżej. Dla występowania przemocy nie ma znaczenia typ rodziny i zdarzyć się może zawsze. 43,0% mówi, że przemoc może występować w rodzinie, w której członek lub członkowie rodziny nadużywają alkoholu a 2,6% wskazuje na rodzinę pełną (rodzice plus dziecko lub dzieci). 2,0% wskazuje na rodzinę o niskim, jak i o wysokim statusie społecznym i zawodowym.

W kolejnym pytaniu poruszono z respondentami kwestię tego, kto wobec nich najczęściej pada ofiarą przemocy domowej.

Kto według pana/Pani najczęściej pada ofiarą przemocy domowej?

Respondenci wskazali, że najczęściej ofiarami przemocy domowej są kobiety (49,7%), 41,1% badanych wskazało na dzieci, 0,7% na mężczyzn. 8,6% ankietowanych mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka nie ma zdania.

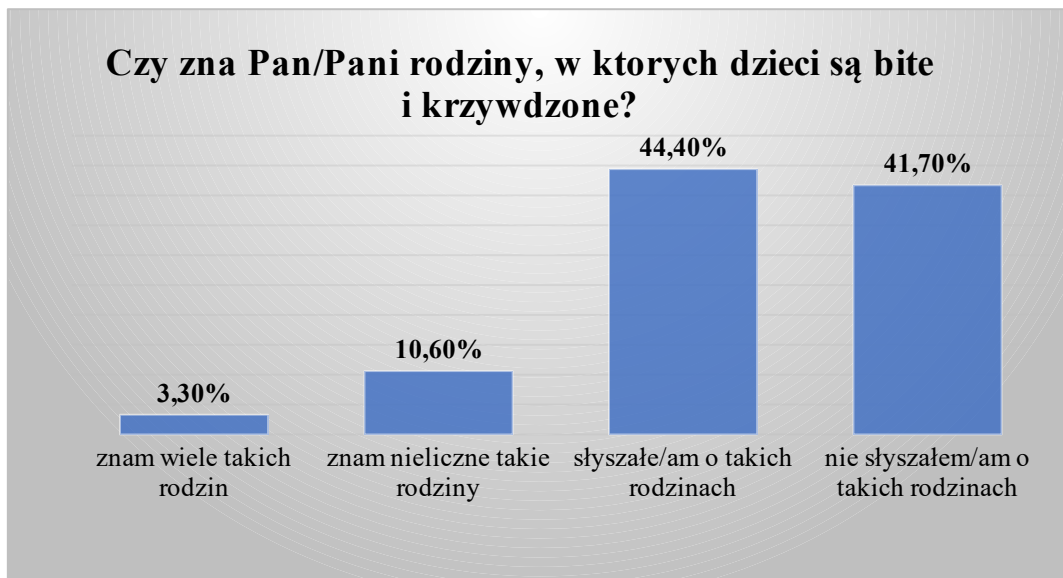
W kolejnym pytaniu poruszono z respondentami kwestie tego, kto jest najczęściej sprawcą przemocy domowej.

Na mężczyzn, jako sprawców przemocy domowej wskazuje 74,8% respondentów. 2,0% mówi o kobietach, a 0,7% o dzieciach, jako sprawcach przemocy domowej. 22,5% uważa, że trudno powiedzieć.

Mieszkańcy Gminy Wręczyca Wielka zostali zapytani o to, czy znają rodziny ze swojej Gminy, w których występuje problem przemocy domowej.

42,4% badanych wskazuje, że nie zna osobiście rodzin, w których dochodzi do zachowań przemocowych, ale słyszało o takich przypadkach. 29,1% wskazuje, że zna takowe rodziny. 28,5% ankietowanych nie zna takich rodzin, w których dochodzi do przemocy.

Zapytaliśmy również respondentów o to, czy znają rodziny, w których dzieci są bite i krzywdzone.

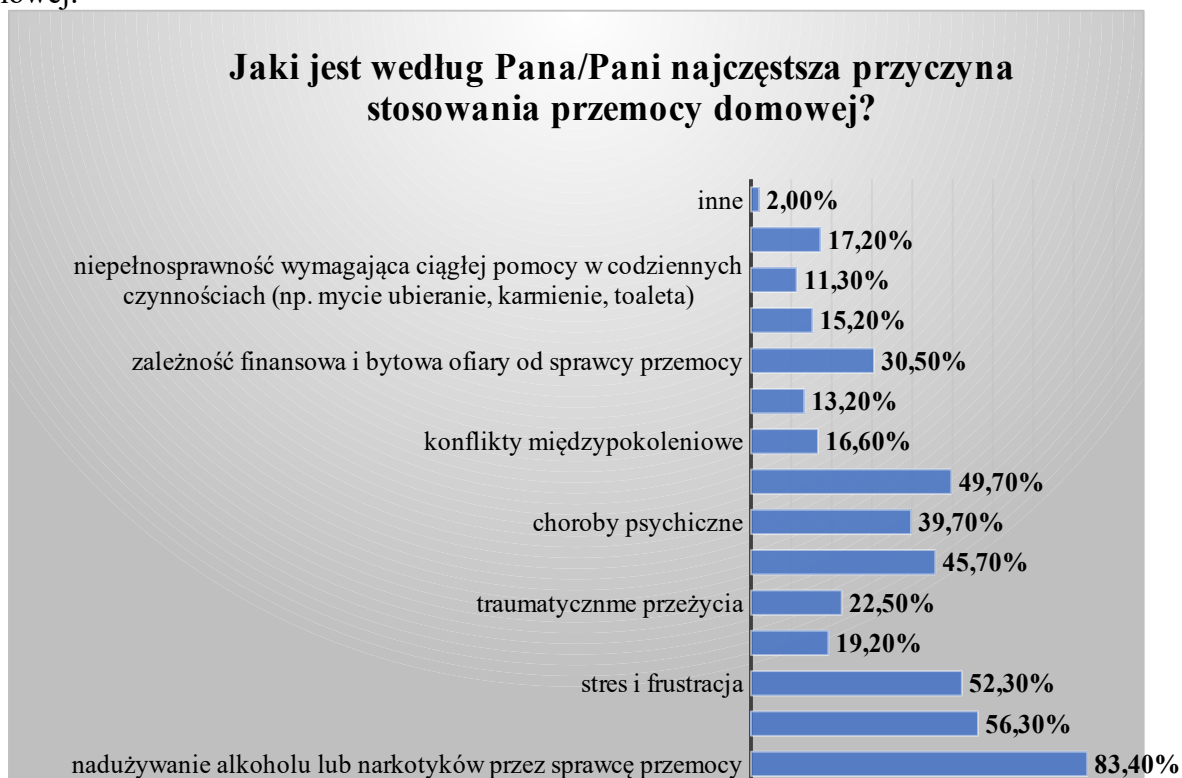

3,3% respondentów wskazuje, że zna wiele takich rodzin, gdzie krzywdzone są dzieci, 10,6% zna nieliczne takie rodziny, a 44,4% słyszało o takich rodzinach, gdzie dzieci są bite i krzywdzone. 41,7% badanych nie słyszało o takich rodzinach. Badanie to wskazuje, że stosowanie przemocy względem dzieci jest dosyć dużym zagrożeniem i należałoby skupić działania profilaktyczne na tym problemie.

Kolejne pytanie, jakie skierowaliśmy do mieszkańców, miało nam wskazać czy kiedykolwiek badani byli świadkami przemocy domowej.

43,0% mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka było świadkami przemocy domowej.

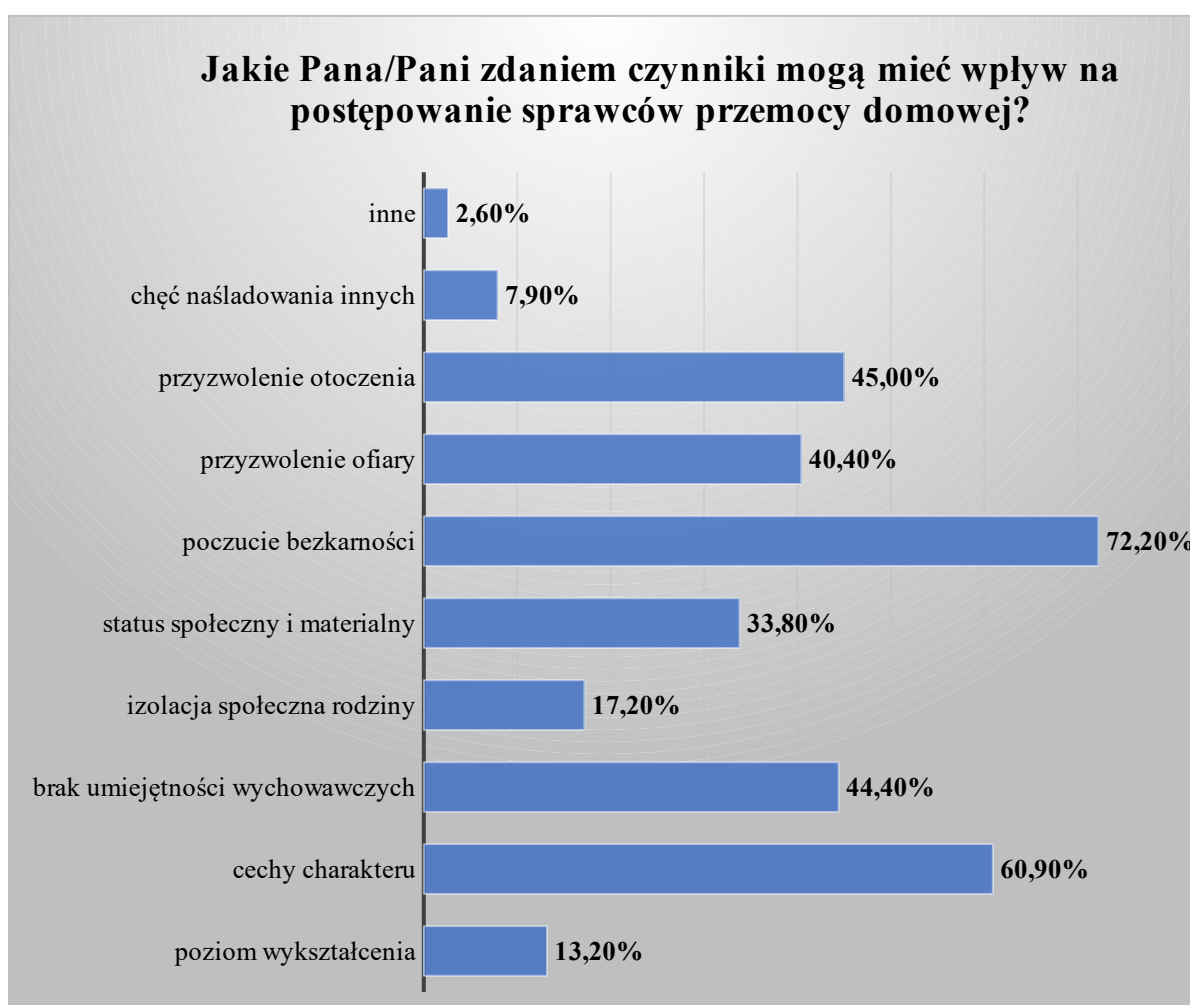
Respondenci zostali zapytani o to, jaka jest według nich najczęstsza przyczyna przemocy domowej.

Według dorosłych respondentów najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie są: nadużywanie alkoholu lub narkotyków przez sprawcę przemocy (83,4%). Kolejno wskazywane są cechy osobowościowe sprawcy (np. impulsywność, egoizm lub brak współczucia (56,3%), stres i frustracja (52,3%), doświadczenia i wzorce z domu rodzinnego (49,7%) i zaburzenia emocjonalne (45,7%) oraz choroby psychiczne (39,7%).

Respondenci uważają również, że przyczyną stosowania przemocy domowej jest wykorzystywanie zależności finansowej i bytowej ofiary od sprawcy przemocy (30,5%). Zwrócono również uwagę na doświadczenie w przeszłości traumatycznych przeżyć, które mogą w jakiś sposób wpływać na stosowanie przemocy (22,5%).

Należy pamiętać, że przemoc domowa to przede wszystkim ludzie uwikłani w to zjawisko. Wiele mówi się o osobach doznających przemocy, nieco mniej o osobach stosujących przemoc, dlatego kolejne pytanie dotyczyło właśnie postępowania sprawców przemocy i czynników jakie mogą mieć wpływ na ich postępowanie.

Dorośli mieszkańcy gminy pytani o czynniki, jakie wpływają lub powodują takie, a nie inne zachowanie sprawców, najczęściej wskazywali poczucie bezkarności – 72,2% wskazań. Otwiera się tutaj zatem pole do działań informacyjnych i edukacyjnych. Na drugim miejscu znalazły się cechy charakteru – 60,9% wskazań, a także przyzwolenie otoczenia (45,0%) oraz ofiary (40,4%), jak również brak umiejętności wychowawczych (44,4%).

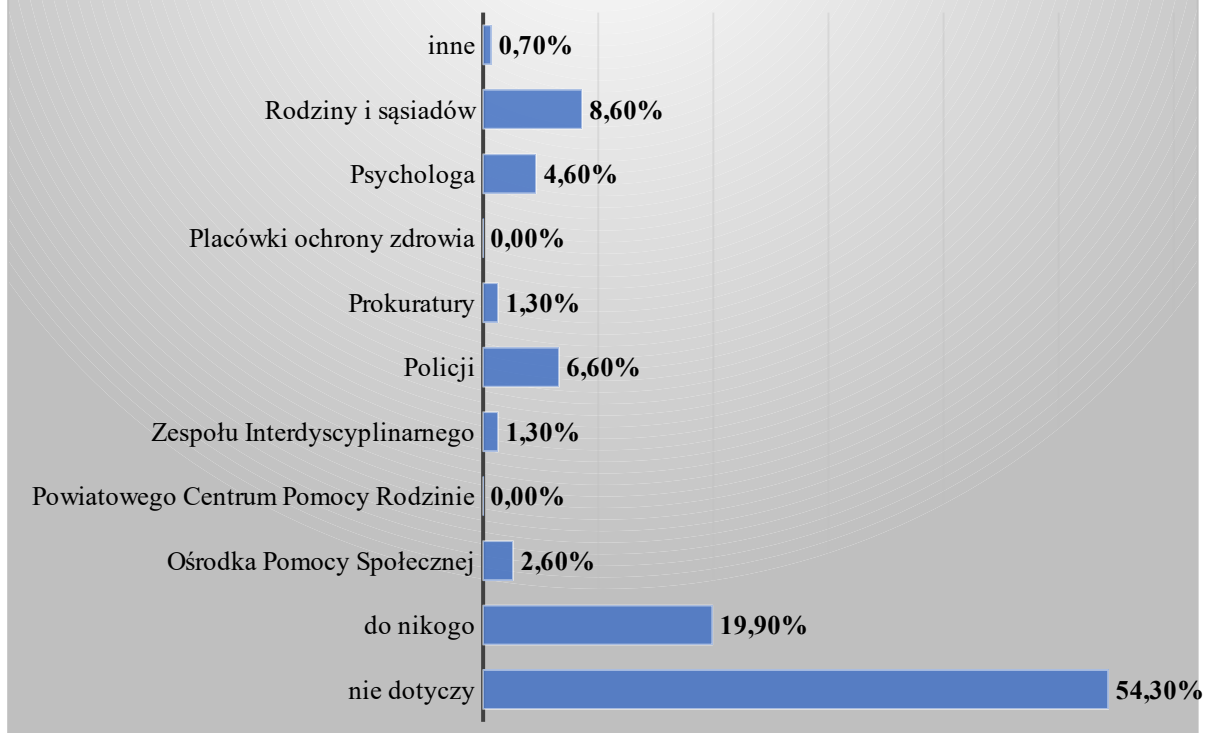
By określić rozmiar zjawiska w analizowanej grupie badawczej, mieszkańcy zostali zapytani o bezpośrednie akty przemocy skierowane w ich stronę.

Niestety przemocy ze strony najbliższych osób doświadczyło 32,0% ankietowanych mieszkańców gminy. Biorąc pod uwagę to, że przemoc w naszym społeczeństwie ciągle jest tematem tabu i jest ukrywana „w czterech ścianach”, to uzyskany wynik jest bardzo niepokojący.

Osoby biorące udział w badaniu poprosiliśmy również o to, aby powiedziały nam, gdzie i do jakich instytucji zwróciłyby się o pomoc, gdyby stały się osobami doświadczającymi przemocy.

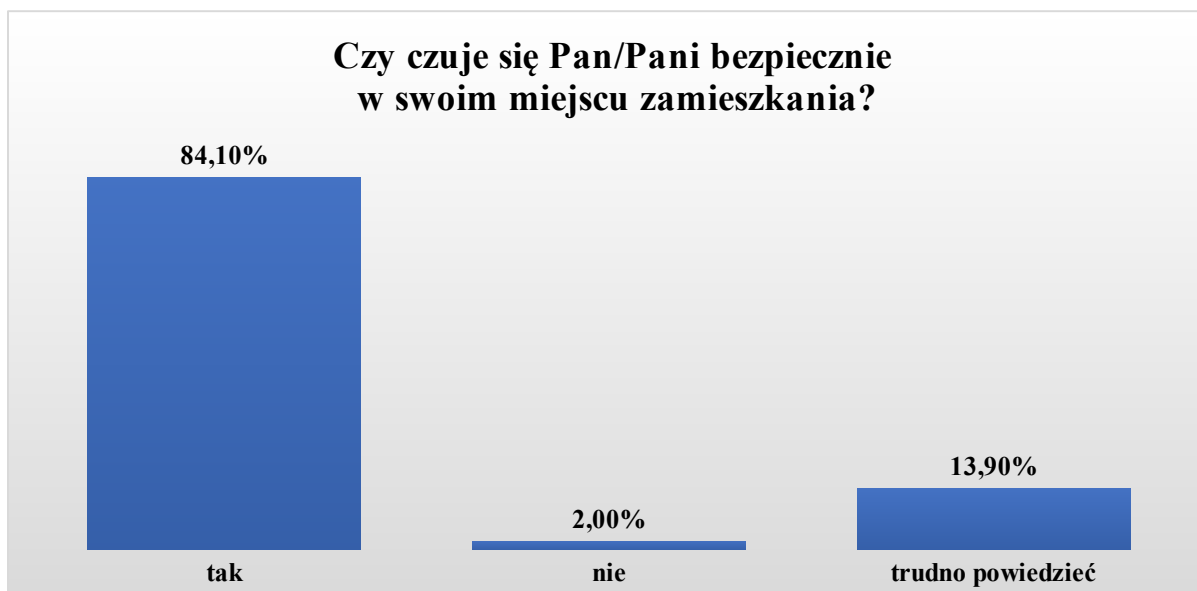
Do jakich osób/instytucji zwrócił/aby się Pan/i wówczas po pomoc?

8,6% zwróciłoby się o pomoc do rodziny i sąsiadów, 6,6% badanych wskazało, że o pomoc zwróciłoby się do Policji, a 4,6% do psychologa. 2,6% skorzystałoby z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej, a 1,3% z pomocy Zespołu Interdyscyplinarnego i Prokuratury. Niepokojącym sygnałem jest fakt, że aż 19,9% badanych nie poprosiłoby o pomoc nikogo.

Mieszkańców gminy zapytano także o poczucie bezpieczeństwa w miejscu swojego zamieszkania. Większość z nich, bo 84,1% odpowiedziało pozytywnie. 13,9% badanych trudno powiedzieć, a jedynie 2,0% nie czuje się bezpiecznie w miejscu swojego zamieszkania.

Można zatem ostrożnie wnioskować, że bezpieczeństwo na terenie Gminy Wręczyca Wielka jest duże, a mieszkańcy czują się w miejscu zamieszkania dobrze.

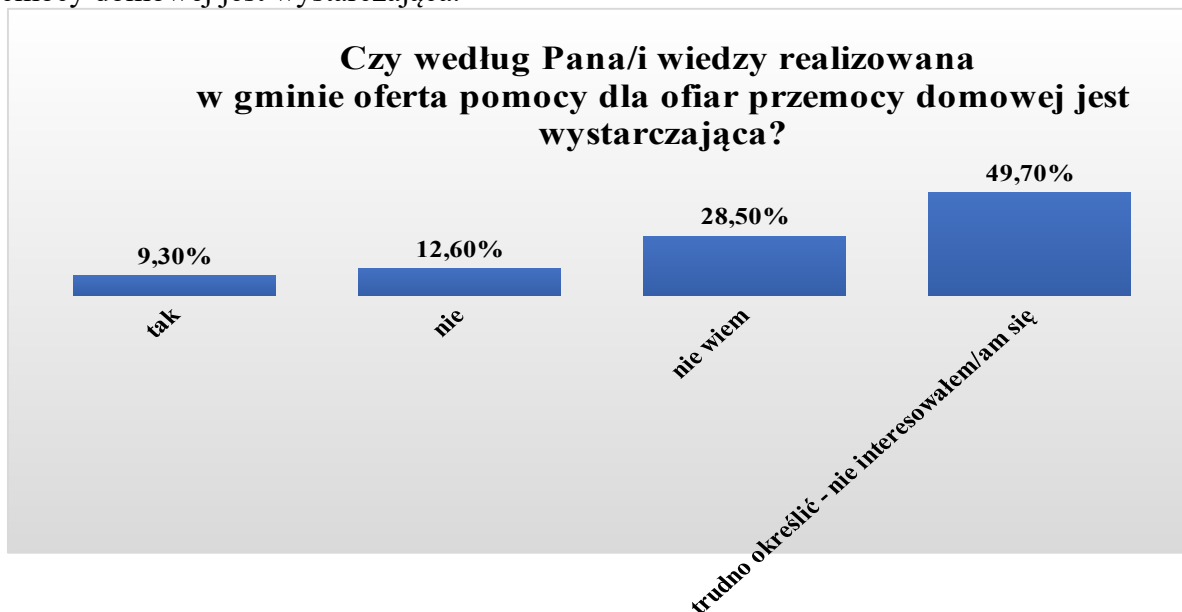
Dorośli mieszkańcy zostali zapytani nie tylko o ich doświadczenia związane z przemocą domową i roli osoby doznającej przemocy, ale także o to czy im samym zdarzyło się taką przemoc stosować.

Pośród grupy badawczej 23,8% osób kiedykolwiek miało taką sytuację, gdzie zastosowało zachowania przemocowe względem drugiej osoby. Respondenci nie udzielali odpowiedzi o jakie dokładnie sytuacje chodziło, ale warto podkreślić, że nie można zezwalać na przemoc z żadnym aspekcie i w żaden sposób jej usprawiedliwiać.

Ważnym aspektem działań profilaktycznych prowadzonych w społecznościach lokalnych jest wskazywanie miejsc/osób, które w sytuacji kryzysowej będą w stanie właściwie natychmiastowo udzielić doraźnej pomocy. Bardzo istotne jest, aby zarówno młodzież, jak i osoby dorosłe znały takie miejsca, które znajdują się w najbliższej okolicy. Oczywiście wiedza to jedno, a chęć skorzystania z pomocy to drugie, niemniej jednak warto podejmować działania informacyjne dotyczące pomocy i wsparcia, jakie oferowane jest na terenie gminy.

Zapytaliśmy respondentów czy realizowana w gminie oferta pomocy dla osób doznających przemocy domowej jest wystarczająca.

9,3% ankietowanych mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka uważa, że oferowana pomoc dla ofiar przemocy domowej jest wystarczająca. 12,6% ma odmienne zdanie i uważa, że nie jest wystarczająca. 28,5% nie wie, czy oferta gminy zaspakaja potrzeby pomocowe dla ofiar przemocy domowej. 49,7% uważa, że trudno określić, bo nie interesowali się tym.

Na zakończenie badań zapytaliśmy także dorosłych respondentów, o to, z pomocy której instytucji sami skorzystaliby w sytuacji, gdy dotknęłaby ich przemoc.

Aż 72,2% respondentów za instytucję pomocową w sytuacji przemocy w rodzinie uważa Policję. Bardzo słusznie, sytuacje przemocy powinny być zgłaszane właśnie na Policję. Na kolejnym miejscu znalazł się Ośrodek Pomocy Społecznej, do którego zwróciłoby się o pomoc 32,5% ankietowanych. Większość tych instytucji faktycznie świadczy pomoc na rzecz osób pokrzywdzonych, dlatego ważne jest ciągle przypominanie o tym zarówno dorosłym mieszkańcom, jak i młodzieży.

Z przeprowadzonych badań można wyciągnąć wnioski, iż mówiąc o planowanych działaniach w ramach Programu, należy głównie skupić się na działaniach informacyjnych, edukacyjnych i profilaktycznych. Powinny one swoim zasięgiem obejmować młodzież oraz dorosłych mieszkańców gminy.

Młodym ludziom, należy przekazać pełną wiedzę odnośnie tego, czym jest przemoc, jakie są jej formy, a także gdzie mogą zwrócić się o pomoc jeśli mają z nią problem. Jak się okazuje, dużym zaufaniem w sytuacji zetknięcia się z przemocą młodzi ludzie darzą osoby dorosłe, a nie tylko swoich rówieśników. Ważne by podtrzymywać w młodych ludziach przekonanie, że dorośli są po to, by reagować i pomagać im w sytuacjach trudnych, że nie zlekceważą ich problemu i podejmą działania.

Niezwykle istotnym zdaje się być także informowanie dorosłych mieszkańców gminy o formach pomocy osobom dotkniętym przemocą, ponieważ sami mieszkańcy twierdzą, że znają w swoim otoczeniu rodziny dotknięte tym problemem. Działaniami Programu należy zatem objąć całą społeczność lokalną, tym bardziej, że mieszkańcy liczą na pomoc zwłaszcza ze strony Policji oraz Ośrodka Pomocy Społecznej.

4.3. Dane na temat zjawiska przemocy na terenie gminy

Na potrzeby diagnozy problemu przemocy w rodzinie zebrano dane zastane z instytucji działających na terenie gminy: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Komisariatu Policji we Wręcycy Wielkiej oraz z Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień oraz Przemocy w Rodzinie.

A) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Wręcycy Wielkiej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Wręcycy Wielkiej pomaga osobom i rodzinom w przewyciężaniu kryzysowych sytuacji życiowych, niemającym możliwości ich samodzielnego pokonania. Pomoc społeczna świadczy usługi m.in. z tytułu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, przemocy w rodzinie. Pomoc w postaci pracy socjalnej oraz poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, rodzinnego i prawnego udzielana jest nieodpłatnie wszystkim osobom wykazującym potrzebę wsparcia bez względu na sytuację dochodową. Przemoc domowa, w myśl ustawy o pomocy społecznej, jest jednym z powodów przyznania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Osoby i rodziny dotknięte tym problemem mają możliwość skorzystania z wieloaspektowej pomocy zarówno finansowej, jak i rzeczowej, psychologicznej, prawnej oraz w postaci pracy socjalnej.

Prezentowana tabela zawiera dane dotyczące form pomocy udzielonych przez GOPS rodzinom w których funkcjonowała procedura Niebieskiej Karty oraz występowały inne problemy takie jak: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, wielodzietność itp., w latach 2020 – 2023.

Tabela nr 2. Rodziny objęte procedurą Niebieskiej Karty, korzystające z wyszczególnionych form pomocy udzielanej przez GOPS we Wręcycy Wielkiej.

ROK	Praca socjalna	Pomoc finansowa (zasiłki celowe, okresowe)	Posiłki dla dzieci w szkole i przedszkolu		Umieszczenie w Domu Pomocy Społecznej	Skierowanie w pobyt w schronisku	Wsparcie asystenta rodziny
			rodziny	dzieci			
2020	41	2	1	5	1	--	1
2021	43	6	--	--	--	1	2
2022	51	5	--	--	--	--	2
2023	49	8	5	15	--	--	8

Źródło danych: GOPS we Wręcycy Wielkiej

B) Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Wręcycy Wielka

Pomoc dla ofiar przemocy z terenu gminy Wręcycy Wielka organizowana i koordynowana jest od 2011 roku przez Zespół Interdyscyplinarny. W związku ze zmianą przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej – na podstawie brzmienia ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535), w dniu 21 września 2023 r. Zarządzeniem Wójta Wręcycy Wielka został powołany nowy Zespół Interdyscyplinarny. Zespół liczy 12 osób. W skład obecnego Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi także kurator sądowy.

Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, wchodzących w jego skład, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) przekazywanie informacji, o zmianie miejsca zamieszkania osoby, w stosunku do której są realizowane działania w ramach procedury „Niebieskie Karty”, zespół interdyscyplinarny obecnego miejsca zamieszkania, i przekazywanie dokumentów,
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia związanego z niepodejmowaniem zobowiązania do udziału w programach korekcyjno - edukacyjnych.

W celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej, a także realizacji zadań związanych z procedurą Niebieskiej Karty i m.in. inicjowaniem działań wobec sprawców przemocy domowej, w tym kierowanie ich na programy korekcyjne, powołuje się grupę diagnostyczno-pomocową, w przeciwieństwie do poprzedniego Zespołu, który był umocowany do powoływania grup roboczych.

Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy w szczególności:

- 1) dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 2) realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
- 3) zawiadomienie osoby podejrzaney o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność;
- 4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, związanego z niepodejmowaniem zobowiązania do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych;
- 7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) zakończenie procedury „Niebieskie Karty”;
- 9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:

- a) uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”,
- b) wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
- 10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Do zadań pracownika socjalnego powołanego do grupy diagnostyczno - pomocowej należy w szczególności praca z osobą doznającą przemocy domowej i opracowanie indywidualnego planu pomocy, zgodnie z jej uzasadnionymi potrzebami.

Natomiast do zadań funkcjonariusza Policji powołanego do grupy diagnostyczno - pomocowej należy w szczególności praca z osobą stosującą przemoc domową.

Podejmowanie działań w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno – pomocowych, pozwala na budowanie systemu, w którym pracownicy wszystkich instytucji oraz organizacji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie włączani są w proces niesienia pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc.

Tabela Nr 3. Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego i liczba posiedzeń grup roboczych w latach 2020 – 2023

Rok	Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	Liczba posiedzeń grup roboczych / grup diagnostyczno pomocowych
2020	5	55
2021	4	74
2022	5	108
2023	6	136

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny we Wręcycy Wielkiej

Procedura „Niebieskie Karty”

Procedurą szczególną w sytuacjach przemocy w rodzinie jest procedura „Niebieskie Karty”, na dzisiejszy stan prawny jest regulowana Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta", natomiast wcześniej regulowało ją Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, wydanym jako akt wykonawczy na podstawie art. 9d ust. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Formularz - Niebieska Karta A może być wypełniona przez:

- funkcjonariusza policji;
- pracownika socjalnego, asystenta rodziny; pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- osoby wykonujące zawód medyczny, w tym lekarza, pielęgniarkę, położną lub ratownika medycznego;
- nauczyciela wychowawcę będącego wychowawcą klasy lub nauczyciela znającego sytuację domową małoletniego;
- członka gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- pedagoga, psychologa lub terapeuty, będący przedstawicielami organizacji pozarządowych, których przedstawiciel wchodzi w skład Zespołu Interdyscyplinarnego.

Głównym celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną. Podstawą skuteczności procedury i oferowanej pomocy jest współpraca przedstawicieli różnych służb na rzecz osób doznających i stosujących przemoc w rodzinie. Rozpoznanie przemocy i wypełnienie „Niebieskiej Karty” przez policjanta czy pracownika socjalnego to początek procesu pomagania. Każda z tych służb ma w swoich ustawowych zapisach możliwość i obowiązek korzystania z pomocy innych osób, instytucji i organizacji, a także podejmowania współpracy, gdy zostanie o to poproszona. W przypadku przemocy w rodzinie działania indywidualne nie przynoszą pożądanych efektów. Dokumentacja „Niebieskie Karty” dla poszczególnych służb różni się, choć założenia i cele procedury są wspólne. Różnice wynikają z tego, że każda z wyżej wymienionych instytucji ma określone kompetencje i możliwości. Zbiera informacje dostosowane do specyfiki pomocy, jakiej może udzielić. Po zebraniu informacji, ustalany jest plan działania, a kolejnym krokiem jest włączenie do procesu pomagania przedstawicieli innych służb. Obecnie pracą z indywidualnymi rodzinami zajmują się grupy diagnostyczno – pomocowe, do dnia powołania nowego Zespołu Interdyscyplinarnego w miesiącu wrześniu 2023 r. pracą z rodzinami zajmowały się grupy robocze.

Wszelkie działania pomocowe mają na celu zapobieżeniu zagrożenia dla życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy domowej i zatrzymanie przemocy, udzieleniu osobie doznającej przemocy domowej pierwszej pomocy przedmedycznej lub zapewnieniu pomocy medycznej oraz zaspokojeniu podstawowych potrzeb, w tym udzieleniu wsparcia i poradnictwa, w szczególności od przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń działających na rzecz osób doznających przemocy domowej na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Działania w ramach procedury „Niebieskie Karty” są realizowane zgodnie z zasadą poufności i zachowania w tajemnicy danych uzyskanych w trakcie jej realizacji.

Bardzo często przemoc domowa jest ukrywana i duża część osób, które jej doświadczają, nie decyduje się na ujawnienie i zwrócenie się o pomoc do instytucji działających w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy. Świadczą o tym dane o liczbie ofiar przemocy wyliczone w oparciu o liczbę wypełnionych formularzy Niebieskich Kart. W każdym roku większość Niebieskich Kart wypełniana była przez Policję i pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, w pojedynczych przypadkach - przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i placówki oświatowe. Natomiast w latach 2020 - 2023 przez przedstawicieli służby zdrowia nie została wszczęta żadna procedura „Niebieskie Karty”. Poniżej przedstawiono informację na temat realizacji procedury Niebieskich Kart na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego we Wręczycy Wielkiej.

Tabela nr 4. Formularze NK A w latach 2020 – 2023 z podziałem na podmioty wypełniające

Rok	Policja	GOPS	GKRPA	Służba Zdrowia	Placówka Oświatowa	Inne OPS, ZI	Razem	Nadanie nakazu opuszczenia mieszkania/zakazu zbliżania się (od 2022 r.)
2020	22	5	2	--	--	--	29	--
2021	27	8	--	--	1	3	39	--
2022	26	20	--	--	--	--	46	5
2023	16	19	--	--	1	2	38	3

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny we Wręcycy Wielkiej

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin, liczbę prowadzonych i zakończonych procedur Niebieskiej Karty w poszczególnych latach.

Tabela nr 5. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w latach 2020 -2023 i liczba prowadzonych procedur

Rok	Ilość rodzin, w których była kontynuowana procedura NK z lat ubiegłych	Ilość nowych rodzin, które zostały objęte procedurą NK w danym roku	Łącznie rodziny objęte działaniami w ramach procedury NK w danym roku (a+b)	Ilość prowadzonych procedur w danym roku (w stosunku do rodzin objętych działaniami w ramach procedury NK)	Ilość zakończonych procedur NK w danym roku	Ilość procedur kontynuowanych w roku następnym po sprawozdawczym (d- e)
	a	b	c	d	e	f
2020	21	21	42	42	29	13
2021	13	30	43	48	31	17
2022	17	35	52	53	31	22
2023	22	27	49	52	33	19

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny we Wręcycy Wielkiej

Zgodnie z przepisami Rozporządzenia o Niebieskich Kartach, tym obowiązującym od 2011r. do września 2023 r., oraz tym aktualnym, procedurę Niebieskie Karty można zakończyć w dwóch przypadkach – w pierwszym, jeśli przemoc w rodzinie ustanie i grupa diagnostyczno – pomocowa (wcześniej grupa robocza) nabędzie uzasadnionego przypuszczenia, iż zaprzestano dalszego stosowania przemocy oraz w drugim przypadku, kiedy grupa stwierdzi brak zasadności podejmowania działań w ramach procedury Niebieskie Karty. Obecne Rozporządzenie przewiduje jeszcze jeden tryb zakończenia – kiedy na podstawie zgłoszenia (bez wypełniania formularza Niebieska Karta), po przeprowadzonym rozeznaniu przez grupę diagnostyczno – pomocową, grupa nie stwierdzi uprawdopodobnionego występowania przemocy i odstąpi od podejmowania działań.

Tabela nr 6. Powody zakończenia działań ramach procedury Niebieskiej Karty w latach 2020-2023

Rok	Łącznie ilość zakończeń procedur NK (a+b)	Ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy domowej	Brak zasadności podejmowania działań w ramach procedury "Niebieska Karta"
2020	29	19	10
2021	31	15	16
2022	31	21	10
2023	33	23	10

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny we Wręczyicy Wielkiej

Poniższa tabela przedstawia strukturę rodzin objętych działaniami NK na przestrzeni 4 ostatnich lat.

Tabela nr 7. Struktura rodzin objętych działaniami NK w latach 2020 – 2023

Rok	Ilość rodzin objętych procedurą NK (c+f)	Ilość osób w tych rodzinach razem (d+e+g)	Rodziny z dziećmi			Rodziny bez dzieci	
			Ilość rodzin, w których wychowują się niepełnoletnie dzieci	Liczba osób dorosłych	Ilość dzieci w rodzinach objętych NK	Liczba rodzin bez dzieci	Liczba osób dorosłych
	a	b	c	d	e	f	g
2020	42	132	19	40	36	23	56
2021	43	140	23	52	38	20	50
2022	52	179	26	61	52	26	66
2023	49	153	22	47	44	27	62

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny we Wręczyicy Wielkiej

Tabela nr 8. Działania, wystosowane wnioski przez Zespół Interdyscyplinarny, GOPS we Wręczyicy Wielkiej – w rodzinach objętymi procedurą Niebieskiej Karty w latach 2020 – 2023

Rok	Skierowania do GKRPA przez ZI	Ilość rodzin objętych NK w których występował problem alkoholowy	Wnioski do Sądu Rodzinnego	Zawiadomienia na Policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy (w tym również przez pracowników socjalnych)
2020	8	31 (73,8 %)	6	5
2021	8	30 (69,8 %)	3	8
2022	14	40 (76,92 %)	5	19
2023	16	38 (77,55 %)	5	22

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny we Wręczyicy Wielkiej

Osoba nietrzeźwa będąca sprawcą przemocy wobec bliskich jest ciągle szczególnym powodem interwencji instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Jest to zwykle wynikiem nieprzewidywalności zachowań takiej osoby, nawet z pozoru spokojnej w innych sytuacjach. Stan takiej osoby, a co za tym idzie jej zachowanie, może stanowić realne zagrożenie dla zdrowia i życia domowników. Notowana skala zjawiska nietrzeźwych sprawców przemocy

domowej na terenie gminy Wręczyca Wielka utrzymuje nadal stały wysoki udział w ogóle sprawców przemocy.

Tabela nr 9. Charakterystyka osób, wobec których zachodzi podejrzenie, iż doświadczają przemocy wg formularzy NK A w latach 2020 – 2023

Rok	Żona	Mąż	Konkubina	Matka	Ojciec	Pełnoletni syn	Pełnoletnia córka	Dzieci (niepełnoletnie)	inne osoby
2020	25	2	3	9	2	-	1	2	1
2021	23	2	3	8	3	2	5	3	-
2022	28	-	4	11	2	-	3	4	2
2023	21	1	6	9	1	2	5	10	4

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny we Wręcycy Wielkiej

Z danych pochodzących z Gminy Wręczyca Wielka, które znajdują odzwierciedlenie w danych ogólnopolskich wynika, że w latach 2020-2023 osobami doświadczającymi przemocy najczęściej były kobiety (w tym głównie żony i matki) i dzieci, które dorastają w rodzinach z problemem przemocy, a najrzadziej osobami doświadczającymi przemocy są mężczyźni.

Osobami, na które należy zwracać szczególną uwagę, podobnie jak na dzieci, są osoby starsze. Borykają się one nie tylko z kłopotami zdrowotnymi, społecznymi i emocjonalnymi, ale także często z przemocą. Człowiek stary to osoba często słabsza, bezbronna i samotna, która staje się najłatwiejszą ofiarą dla swojego oprawcy – najczęściej doświadczają przemocy ze strony swoich dorosłych dzieci. Stwierdzono, że przemoc wobec osób starszych staje się coraz częstszym zjawiskiem ze względu na fakt obniżenia pozycji życiowej, dysfunkcji organizmu czy braku siły. W związku z powyższym istnieje potrzeba rozpowszechniania informacji na temat zagrożeń związanych z przemocą wobec osób starszych oraz podjęcia działań interwencyjnych, które będą zapobiegały występowaniu niepożądanego zjawiska. Przemoc, jakiej doświadczają osoby starsze jest pojęciem szerokim, nie oznacza tylko przemocy fizycznej i psychicznej, ale również przemoc ekonomiczną (przejawiającą się np. zabieraniem osobie starszej pieniędzy) oraz różnego rodzaju nadużycia i zaniedbania, do jakich dochodzi w niektórych rodzinach, tj. niepodawanie leków, głodzenie, zaniedbywanie innych potrzeb osób zależnych i niesamodzielnych.

Nowelizacja całego systemu przeciwdziałania przemocy domowej w 2023 r. nakazuje traktować małoletnich, którzy są świadkami przemocy domowej, jako osoby doświadczające przemocy domowej. Zatem w statystykach, od 2023 r. niezmiernie wzrośnie liczba osób małoletnich doświadczających przemocy. Dzieci jako świadkowie sytuacji przemocowych uczestniczą w nich. Są częścią rodziny, częścią wadliwego układu, relacji, w którym tkwią. Ich doświadczenie przemocy domowej jest być może jeszcze bardziej przenikliwe i bolesne niż bezpośredniej ofiary przemocy. Dzieci jako świadkowie bardzo często odczuwają bezsilność i brak poczucia jakiegokolwiek wpływu na sytuację. Brak jakiegokolwiek wpływu na sytuację generuje strach i lęk, który paraliżuje, uniemożliwia normalne funkcjonowanie. Zaburzone poczucie bezpieczeństwa jest dla dziecka bardzo destrukcyjne. Pamiętajmy, że rodzina stanowi dla dziecka pierwotne środowisko życia, w którym uczy się nawiązywania relacji z innymi ludźmi oraz nabywa poczucia własnej wartości. Brak stabilności, lęk i strach, w którym dziecko się rozwija zaburza całkowicie jego postrzeganie świata i swojej osoby. Im wcześniej wdroży się środki zaradcze oraz oddziaływania psychologiczno-korygujące i edukacyjne wobec dzieci, tym istnieją większe szanse na przerwanie spirali przemocy w rodzinach, a tym samym ograniczenie zjawiska przemocy domowej.

Należy podkreślić, że prezentowane dane nie odzwierciedlają w pełni skali zjawiska przemocy w Gminie Wręczyca Wielka. Zdarza się, że osoby doświadczające przemocy w rodzinie, kierowane różnymi przekonaniem i obawami, nie ujawniają tego problemu, nie informują o tym odpowiednich instytucji.

C) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Wręcycy Wielkiej

W 2023 roku do GKRPA wpłynęło 43 nowych wniosków dotyczących rozpoczęcia procedury zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, w tym: od Zespołu Interdyscyplinarnego – 16 wniosków.

W 2022 roku natomiast ogółem wpłynęły 34 wnioski, w tym z Zespołu Interdyscyplinarnego 14 wniosków.

Z danych Komisji wynika, iż w 2023 r. rozpatrywano sprawy osób z problemem alkoholowym, wśród których 25 osób było wskazane jako sprawca przemocy domowej, natomiast w 2022 r. osób stosujących przemoc, wobec których toczyło się postępowanie w Komisji było 14.

W 2022 r. oraz w 2023 r. Członkowie Komisji nie wszczęli żadnej procedury Niebieskiej Karty. Wynika to z faktu, iż w składzie Komisji jest dwóch pracowników socjalnych oraz dwóch funkcjonariuszy Policji, którzy w pierwszej kolejności mają styczność z osobą doświadczającą przemocy z rodziny z problemem alkoholowym. Najczęściej, zanim Komisja wdroży procedurę leczenia odwykowego, rodzina ta jest już objęta procedurą Niebieskiej Karty, jeżeli zachodzą takie przesłanki.

D) Komisariat Policji we Wręcycy Wielkiej

Komisariat Policji we Wręcycy Wielkiej swoim działaniem obejmuje całą gminę Wręcycy Wielka. Funkcjonariusze z Komisariatu Policji we Wręcycy Wielkiej, zgodnie ze swoimi kompetencjami, podejmują działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, podejmują interwencje w związku z wystąpieniem przemocy domowej oraz pod nadzorem Prokuratury prowadzą postępowania w kierunku oskarżenia sprawców przemocy domowej. W zasobach kadrowych Komisariatu Policji we Wręcycy Wielkiej jest 4 dzielnicowych, którzy uczestniczą w posiedzeniach grup diagnostyczno – pomocowych (wcześniej grupy robocze). Poniższa tabela przedstawia liczbę osób odnotowanych podczas przeprowadzanych interwencji związanych z przemocą domową przez Funkcjonariuszy Policji z Komisariatu we Wręcycy Wielkiej.

Tabela nr 10. Liczba osób podczas interwencji związanych z przemocą w rodzinie/domową na terenie gminy Wręcycy Wielka w latach 2021 – 2023

		2021 rok	2022 rok	2023 rok
Liczba osób doświadczających przemocy domowej ogółem		29	24	21
W tym:	Kobiety	23	19	13
	Mężczyźni	6	2	6
	Nieletni	0	3	2
Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie – ogółem		29	24	20
W tym:	Kobiety	4	2	3
	Mężczyźni	25	22	17
	Nieletni	0	0	0
Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie pod wpływem alkoholu – ogółem		10	6	13
W tym:	Kobiety	0	0	0
	Mężczyźni	10	6	13

Źródło danych: Komisariat Policji we Wręcycy Wielkiej

Należy tutaj nadmienić, iż dane te pochodzą z interwencji przeprowadzanych przez Policjantów z Komisariatu we Wręczycy Wielkiej. Natomiast mieszkańcy gminy Wręczyca Wielka uzyskują również pomoc w postaci interwencji z Komendy Powiatowej Policji w Kłobucku.

Kolejna tabela przedstawia działania zastosowane wobec osób stosujących przemoc domową oraz ilość prowadzonych postępowań przez Funkcjonariuszy Komisariatu Policji we Wręczycy Wielkiej.

Tabela nr 11. Ilość postępowań w związku z przemocą w rodzinie /domową dot. mieszkańców gminy Wręczyca Wielka w latach 2021 – 2023

Lp	Kategoria	2021	2022	2023
1	Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie	7	25	9
2	Liczba odmów wszczęcia w sprawach związanych z przemocą w rodzinie	9	17	18
3	Liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez sporządzenie aktu oskarżenia	4	11	2
4	Liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez umorzenie postępowania.	2	11	5
5	Liczba zastosowanych przez Policję nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia	3	4	4
6	Liczba zastosowanych przez Policję zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia	3	4	4
7	Liczba zatrzymanych osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	12	8	13

Źródło danych: Komisariat Policji we Wręczycy Wielkiej

E) Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień oraz Przemocy w Rodzinie

Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień oraz Przemocy w Rodzinie udziela porad i konsultacji mieszkańcom gminy Wręczyca Wielka przez psychologa, psychoterapeutę oraz terapeuta uzależnień. W 2023 roku działała również grupa wsparcia, która łączyła w sobie 5 osób, natomiast w 2022 r. grupa wsparcia liczyła 6 osób.

Według danych przekazywanych do sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w 2023 r. w Punkcie Konsultacyjnych było objętych pomocą w różnorodnych formach wsparcia 17 osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym 12 kobiet, 2 mężczyzn oraz 3 dzieci. Natomiast w 2022 r. osób dotkniętych przemocą było 13 osób, w tym 10 kobiet, 1 mężczyzna i 2 dzieci.

Punkt Konsultacyjny stanowi ważne zaplecze w rozwiązywaniu i profilaktyce problemów związanych z przemocą i uzależnieniami. Do zadań Punktu Konsultacyjnego należy w szczególności prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie, motywowanie osób współuzależnionych i uzależnionych, udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy oraz współdziałanie z innymi podmiotami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

V. Rekomendacje do działań

W związku z przeprowadzoną diagnozą w obszarze problematyki przemocy w rodzinie należy wziąć pod uwagę następujące kwestie:

1. Kontynuowanie działań edukacyjnych i informacyjnych w celu adekwatnego reagowania społeczeństwa wobec przypadków przemocy domowej oraz aktywizacji osób doznających przemocy do szukania pomocy.
2. Prowadzenie działań profilaktycznych poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą.
3. Prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz przemocy rówieśniczej, cyberprzemocy oraz radzeniem sobie z agresją.
4. Propagowanie właściwych postaw społecznych i rodzicielskich wolnych od przemocy, wzmacnianie pozytywnych wartości rodziny.
5. Zwiększenie ilości i różnorodności form oddziaływań profilaktycznych kierowanych do rodzin zagrożonych przemocą.
6. Podnoszenie kompetencji osób działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, w tym zapewnienie spotkań superwizyjnych specjalistom zaangażowanym bezpośrednio w pracę z rodzinami.
7. Tworzenie warunków do zwiększenia współpracy pomiędzy realizatorami Programu.
8. Konieczność prowadzenia kampanii społecznych informujących o możliwości uzyskania wsparcia, a tym samym zwiększenie świadomości na temat przemocy w rodzinie domowej wśród mieszkańców gminy.

VI. Adresaci Programu

Program skierowany jest do:

1. Ogółu społeczeństwa, w tym osób zagrożonych przemocą domową;
2. Osób doznających przemocy domowej;
3. Osób stosujących przemoc domową;
4. Świadków przemocy domowej;
5. Służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

VII. Cele, działania, sposoby realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2024 - 2028

CEL GŁÓWNY:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej, zwiększenie efektywności wsparcia osobom doznającym przemocy oraz zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej w Gminie Wręczyca Wielka

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Cel 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.

Cel 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

Cel 4: Zwiększenie kompetencji przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Obszary i kierunki Programu

Profilaktyka i edukacja społeczna	Ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy domowej	Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową	Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej
Obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą domową.	Obszar kierowany do osób doznających przemocy domowej, w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się ochroną i pomocą osobom doznającym przemocy domowej.	Obszar kierowany do osób stosujących przemoc domową, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc domową.	Obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Dla poszczególnych celów zostały przypisane działania, które zaplanowano, uwzględniając możliwości finansowo - organizacyjne gminy Wręczyca Wielka. Działania będą prowadzone w sposób ciągły w okresie obowiązywania Programu tj. w latach 2024 – 2028.

7. 1. Obszar: Profilaktyka i edukacja społeczna

Cel: Uwrażliwienie społeczności lokalnej i zwiększenie świadomości społecznej na problem przemocy w rodzinie. Rozwój oddziaływań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Działania	Sposoby realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy
1. Diagnozowanie zjawiska przemocy domowej, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą domową.	Opracowanie narzędzi badawczych, przeprowadzenie badania, opracowanie ich wyników.	- liczba przeprowadzonych diagnoz, - liczba przeprowadzonych badań.	Zespół Interdyscyplinarny we Wręczycy Wielkiej; Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej; Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej	1. Wykonanie, zakup materiałów informacyjnych (ulotek, broszur, plakatów) i udostępnienie ich w miejscach ogólnie dostępnych 2. Opracowanie informacji na temat przemocy domowej i umieszczenie jej na stronie internetowej Gminy i GOPS. 3. Rozpowszechnianie informacji na temat instytucji pomocowych. 4. Promowanie ogólnopolskich kampanii społecznych z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej. 5. Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych edukujących społeczność i uwrażliwiających na reagowanie na zjawisko przemocy domowej. 6. Współpraca z podmiotami działającymi na rzecz seniorów w zakresie edukacji osób starszych na temat zjawiska przemocy domowej wobec osób starszych oraz przysługujących im praw. 7. Wspieranie lokalnych programów profilaktyczno-edukacyjnych – w tym prowadzonych przez placówki oświatowe, organizacje	- liczba placówek realizujących działania, - liczba materiałów informacyjnych, ulotek, broszur, informatorów itp. - liczba zakupionych publikacji, - liczba upublicznionych informacji za pomocą internetu, - liczba promowanych i prowadzonych kampanii, - liczba podjętych działań w ramach współpracy z innymi instytucjami - liczba projektów społecznych	Zespół Interdyscyplinarny we Wręczycy Wielkiej; Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej; Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; Policja; Gminny Ośrodek Kultury, placówki oświatowe, inne instytucje, organizacje pozarządowe

	<p>pozarządowe i inne instytucje, dotyczących problemu przemocy domowej skierowanych do różnych grup docelowych, w tym grup szczególnego ryzyka - dzieci, osób starszych, osób niepełnosprawnych oraz świadków przemocy domowej.</p> <p>8. Realizacja projektów socjalnych przez pracowników socjalnych w zakresie edukowania na temat przemocy domowej.</p>		
<p>3. Prowadzenie poradnictwa, w szczególności przez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy, jak również kompetencji rodziców i opiekunów w środowisku zagrożonym przemocą domową oraz w stosunku do grup ryzyka np. małych dzieci w ciąży</p>	<p>1. Praca socjalna – indywidualna oraz poprzez projekty socjalne</p> <p>2. Praca asystentów rodziny.</p> <p>3. Udzielanie indywidualnych porad, konsultacji z zakresu wspierania rodziny poprzez promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy i wzmocniania więzi rodzinnych.</p> <p>4. Udzielanie poradnictwa przez pracowników podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie sięgania po pomoc w sytuacjach kryzysowych, zwłaszcza wśród młodych rodziców.</p>	<p>- liczba placówek realizujących działania,</p> <p>- liczba udzielonych porad,</p> <p>- liczba konsultacji,</p> <p>- liczba projektów socjalnych,</p> <p>- liczba porad udzielonych przez położne podstawowej opieki zdrowotnej</p>	<p>Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;</p> <p>Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień oraz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;</p> <p>Placówki oświatowe; placówki podstawowej opieki zdrowotnej.</p>
<p>4. Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych w placówkach oświatowych wszystkich szczebli z zakresu rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy, radzenia sobie z agresją i stresem</p>	<p>1. Organizacja warsztatów, pogadanek, programów profilaktycznych, spektakli, konkursów.</p> <p>2. Realizacja godzin do dyspozycji wychowawcy klasowego na temat przemocy domowej, przemocy rówieśniczej, cyberprzemocy.</p> <p>3. Realizacja programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży na temat wyrażania uczuć, asertywności, komunikacji, mediacji, rozwiązywania problemów bez przemocy oraz z zakresu cyberprzemocy.</p>	<p>-liczba placówek realizujących działania,</p> <p>- liczba przeprowadzonych warsztatów, programów profilaktycznych,</p> <p>- liczba dzieci i młodzieży uczestnicząca w oferowanych formach działań</p> <p>- liczba lekcji wychowawczych nt. przemocy</p>	<p>Placówki oświatowe</p>
<p>5. Integracja rodzin poprzez zabawę i edukację</p>	<p>Organizacja i wspieranie przedsięwzięć umożliwiających rodzinie wspólne spędzanie wolnego czasu połączonych z</p>	<p>- liczba przedsięwzięć na rzecz rodzin</p>	<p>Placówki oświatowe;</p> <p>Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;</p>

	edukacją		Gminny Ośrodek Kultury, organizacje pozarządowe
6. Organizowanie i uczestnictwo w kampaniach społecznych ogólnopolskich i lokalnych na rzecz uwrażliwienia i podnoszenia świadomości społecznej na temat przemocy domowej i możliwości jej przeciwdziałania oraz promowanie wartości rodziny wolnej od przemocy	Organizacja kampanii, konferencji, szkoleń, których adresatami będą różne grupy społeczne	- Liczba kampanii, konferencji, szkoleń, - liczba upowszechnionych materiałów informacyjnych	Instytucje zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy domowej
7. Poszerzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom doznającym przemocą domową	Realizacja wspólnych działań zwiększających świadomość społeczną na problem przemocy oraz informowanie o obowiązujących w gminie procedurach i formach pomocy.	Liczba zrealizowanych działań i przekazanych materiałów edukacyjnych uczestnikom i adresatom projektów	Placówki oświatowe; Zespół interdyscyplinarny; Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej; Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; Organizacje pozarządowe

7.2. Obszar: Ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy

Cel: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową.

Działania	Sposoby realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy
1. Rozwój infrastruktury instytucji samorządowych, a także podmiotów i organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom doznającym przemocy domowej oraz wypracowanie zasad współpracy	1. Utworzenie i funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego 2. Utworzenie i funkcjonowanie grup diagnostyczno – pomocowych 3. Upowszechnianie baz danych opracowane przez Wojewodę dot. istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów i organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom doznającym przemocy domowej	- liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego - liczba utworzonych grup diagnostyczno – pomocowych, - liczba posiedzeń grup diagnostyczno – pomocowych, - liczba podmiotów, którym zostały udostępnione bazy danych opracowane przez Wojewodę - liczba specjalistów udzielających porad w	Zespół Interdyscyplinarny; Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej; Urząd Gminy Wręczyca Wielka, organizacje pozarządowe

	4. Poszerzanie oferty Punktu Konsultacyjnego 5. Utworzenie nowej placówki świadczącej wsparcie dla osób doznających przemocy domowej	Punkcie Konsultacyjnym - liczba porad udzielonych w Punkcie Konsultacyjnym - liczba nowo utworzonych placówek	
2. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej	1. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy m.in. medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej. 2. Opracowanie i realizacja indywidualnych lub grupowych działań edukacyjnych kierowanych do osób doznających przemocy domowej w szczególności w zakresie prawnych i psychologicznych zagadnień związanych z przemocą domową.	- liczba opracowanych materiałów informacyjnych, - liczba osób objętych indywidualnymi lub grupowymi działaniami edukacyjnymi,	Zespół Interdyscyplinarny; Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej; organizacje pozarządowe;
3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej	1. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” – NK. 2. Udzielanie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, pomocy w formie grup wsparcia. 3. Informowanie Sądu o sytuacji małoletnich w rodzinach z przemocą domową. 3. Utrzymanie zapewnienia pomocy osobom doznającym przemocy domowej w Punkcie Konsultacyjnym. 4. Tworzenie warunków dla rozwoju grup samopomocowych dla osób doznających przemocy. 5. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia. 6. Zapewnienie ochrony dzieciom w trybie art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej. 7. Uruchomienie lokalnego telefonu zaufania dla osób doznających przemocy w	- liczba wszczętych procedur NK; - liczba kontynuowanych procedur NK w latach kolejnych; - liczba osób objętych działaniami procedury NK; - liczba wypełnionych formularzy NK C; - liczba osób objętych poradnictwem medycznym, psychologicznym, pedagogicznym, prawnym, socjalnym, zawodowym i rodzinnym; - liczba informacji / wniosków skierowanych do Sądu Rodzinnego w sprawach nieletnich; - liczba osób uczestniczących w grupie wsparcia; - liczba grup samopomocowych; - liczba osób doznających przemocy domowej, które skorzystały z pomocy w Punkcie Konsultacyjnym; - liczba osób dotkniętych przemocą, które skorzystały	Zespół Interdyscyplinarny; Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej; placówki oświatowe, Policja, służba zdrowia, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe działające w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego, Punkt Konsultacyjny, Urząd Gminy, Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna

	<p>rodzynie.</p> <p>8. Tworzenie warunków umożliwiających osobom doznającym przemocy domowej otrzymanie lokali socjalnych.</p>	<p>z miejsc w ośrodkach wsparcia;</p> <p>- liczba dzieci którym zapewniono ochronę w trybie 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;</p> <p>- liczba lokalnych telefonów zaufania;</p> <p>- liczba rozmów poprzez telefon zaufania;</p> <p>- liczba osób, które uzyskały lokal socjalny.</p>	
4. Monitorowanie działań pomocowych	1. Monitorowanie pomocy udzielanej osobom doznającym przemocy domowej.	<p>- liczba zakończonych procedur NK;</p> <p>- liczba osób wobec których podjęto działania monitorujące po zakończeniu procedury NK</p>	

7.3. Obszar: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową

Cel: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową

Działania	Sposoby realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy
1. Rozpowszechnianie oferty działań wobec osób stosujących przemoc domową	Upowszechnianie na stronach internetowych informatorów baz danych podmiotów, które realizują działania adresowane do osób stosujących przemoc domową	- liczba upowszechnień na stronie internetowej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
2. Interweniowanie oraz reagowanie na stosowanie przemocy domowej	1. Wdrażanie procedur „Niebieska Karta” przez uprawnione podmioty 2. Składanie zawiadomień do organów ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy domowej 3. Zastosowanie wobec osób stosujących przemoc nakazu natychmiastowego opuszczenia mieszkania i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego najbliższego otoczenia 4. Zgłaszanie osób stosujących przemoc domową i nadużywających alkoholu na leczenie odwykowe. 5. Udzielanie pomocy psychologicznej terapeutycznej osobom stosującym przemoc domową. 6. Monitorowanie zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy domowej i współpraca między służbami.	- liczba osób stosujących przemoc domową objętych procedurą „Niebieskie Karty”, - liczba wypełnionych formularzy NK – D, - liczba złożonych zawiadomień; - liczba wszczętych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą; - liczba wydanych nakazów natychmiastowego opuszczenia mieszkania i zakazów zbliżania się do mieszkania i jego najbliższego otoczenia, - liczba osób, wobec których skierowano wniosek do sądu o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu; - liczba osób kierowanych do udziału w programach korekcyjno – edukacyjno lub psychologiczno – terapeutycznych - liczba osób stosujących przemoc domową korzystających z Punktu Konsultacyjnego; - liczba przekazanych organom ścigania lub sądowi informacji przez pracowników socjalnych o ponownym stosowaniu przemocy domowej przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc	Zespół Interdyscyplinarny; Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej; placówki oświatowe, Policja, służba zdrowia, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe działające w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego, Punkt Konsultacyjny, Urząd Gminy

<p>2. Realizowanie i monitorowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych lub programów psychologiczno – terapeutycznych.</p>	<p>1. Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno – edukacyjno lub psychologiczno – terapeutycznych. 2. Monitoring uczestnictwa i efektów uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno – terapeutycznych.</p>	<p>- liczba osób, wobec których grupa diagnostyczno - pomocowa wnioskuje do zespołu interdyscyplinarnego o wydanie skierowania do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych lub programach psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową; - liczba osób, które zostały skierowane przez zespół interdyscyplinarny do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych lub programach psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową; - liczba osób, które ukończyły programy korekcyjno-edukacyjne lub programy psychologiczno – terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową; - liczba osób, które uporczywie uchylały się od uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych lub programach psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową; - liczba osób, wobec których wystosowano wnioski o ukaranie w związku z uporczywym uchylaniem się od uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych lub programach psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.</p>	<p>Zespół Interdyscyplinarny, Grupy diagnostyczno – pomocowe Policja kuratorzy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</p>
<p>3. Realizowanie programów wspierających dla osób stosujących przemoc domową zmierzających do utrwalenia i wzmocnienia zmian zapoczątkowanych programami</p>	<p>1. Opracowanie i realizacja programów edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc domową, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub psychologiczno-terapeutyczny</p>	<p>– liczba opracowanych i realizowanych programów edukacyjnych lub/i wspierających – liczba osób uczestniczących w programach edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc domową.</p>	<p>Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</p>

korekcyjno- edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc domową lub psychologiczno- terapeutycznymi dla osób stosujących przemoc domową			
--	--	--	--

.

7. 4. Obszar: Zwiększenie kompetencji przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Cel: Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług przez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Działania	Sposoby realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy
1. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	1.Diagnozowanie zasobów instytucjonalnych oraz potrzeb szkoleniowych kadr zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej. 2. Organizowanie i zlecenie realizacji szkoleń związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej. 3.Organizowanie i współfinansowanie warsztatów, konferencji i innych spotkań dotyczących wymiany doświadczeń i ustalenia wspólnych kierunków pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.	- liczba szkoleń, - liczba warsztatów, konferencji, spotkań - liczba przeszkolonych osób z każdej ze służb lub podmiotów	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Policja, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
1. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy domowej i z osobami stosującymi przemoc domową	Organizowanie spotkań w formie superwizji, coachingu, grup wsparcia.	- liczba osób uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych lub innych formach wsparcia	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe

VIII. Realizatorzy Programu

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Wręczycy Wielkiej,
- Zespół Interdyscyplinarny we Wręczycy Wielkiej,
- Urząd Gminy Wręczyca Wielka,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Wręczycy Wielkiej,
- Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień oraz Przemocy we Wręczycy Wielkiej,
- Komenda Powiatowa Policji w Kłobucku, w tym Komisariat Policji we Wręczycy Wielkiej,
- Gminny Ośrodek Kultury we Wręczycy Wielkiej,
- placówki oświatowe na terenie gminy Wręczyca Wielka tj.
Szkoła Podstawowa im. A. Mickiewicza we Wręczycy Wielkiej
Szkoła Podstawowa im. St. Ligonia w Truskolasach
Szkoła Podstawowa im. Synów Pułku w Węglowicach
Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Kulejach
Zespół Szkolno – Przedszkolny im. K. Makuszyńskiego w Kalei
Szkoła Podstawowa Publiczna Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Biezeniu
Szkoła Podstawowa Publiczna im. E. Orzeszkowej
Przedszkole im. Małego Księcia we Wręczycy Wielkiej
Przedszkole im. M. Kownackiej w Węglowicach
Przedszkole w Truskolasach
- placówki podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy Wręczyca Wielka tj.
Poradnia Ogólna w Węglowicach
Poradnia Ogólna w Kalei
Poradnia Ogólna w Truskolasach
Poradnia Medycyny Rodzinnej we Wręczycy Wielkiej
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kłobucku
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Kłobucku
- Sąd Rejonowy w Częstochowie
- Prokuratura Rejonowa w Częstochowie
- organizacje pozarządowe

IX. Przewidywane rezultaty realizacji Programu

Lp	Obszar działania	Cel szczegółowy	Zakładane rezultaty
1.	Obszar 1 - Profilaktyka i edukacja społeczna	Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	Podniesienie świadomości nt. zjawiska przemocy oraz zmiana postaw społecznych i zachowań wobec zjawiska przemocy. Zmniejszenie ilości środowisk, w których występuje przemoc domowa. Podniesienie poziomu wiedzy dotyczącej ochrony osób doświadczających przemocy oraz właściwe reagowanie w sytuacji przemocy. Rozwój, wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Nabycie wiedzy na temat stosowania właściwych metod i stylów wychowania dzieci.
2.	Obszar 2 - Ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy domowej	Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.	Poprawa skuteczności udzielonej pomocy i zwiększenia poczucia bezpieczeństwa osób doznających przemocy. Podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych bądź doznających przemocy domowej, zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom doznającym przemocy domowej.
3.	Obszar 3– Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową	Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.	Poprawa sytuacji rodzin, w których dochodziło do przemocy, zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową, w tym rozwój: programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową, programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, oraz innych – uzupełniających korekcję i terapię osób stosujących przemoc domową.

4.	Obszar 4 - Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	Zwiększenie kompetencji przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.	Zwiększenie profesjonalizmu kadr w rozwiązywaniu problemu przemocy, zwiększenie skuteczności oddziaływań służb w rozwiązywaniu problemu przemocy, zmniejszenie skutków wypalenia zawodowego u pracowników w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.
----	---	---	---

X. Źródło finansowania zadań przewidzianych w Programie

Finansowanie realizacji zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2024 - 2028 dokonywać się będzie w różnych formach i z wielu źródeł. Zakres realizacji poszczególnych działań programowych w kolejnych latach będzie ściśle uzależniony od możliwości finansowych Gminy Wręczyca Wielka, wysokości dotacji przyznanych na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz możliwości budżetowych innych podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w tym Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Wręczyca Wielka finansowany będzie głównie ze środków własnych Gminy Wręczyca Wielka:

- oddane do dyspozycji Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej we Wręczycy Wielkiej przeznaczone na zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym na obsługę organizacyjną i finansową Zespołu Interdyscyplinarnego,
- środków pochodzących z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminę obowiązek podejmowania zadań służących ochronie przed przemocą, w oparciu o środki uzyskane z zezwoleń na sprzedaż alkoholu.

Odrębne źródło środków mogą stanowić środki finansowe pochodzące z dotacji, konkursów i projektów unijnych.

XI. Monitorowanie i ewaluacja Programu

Monitorowanie realizacji programu będzie prowadził Ośrodek Pomocy Społecznej we Wręczycy Wielkiej. Sprawozdanie z realizacji poszczególnych działań w roku kalendarzowym będą opracowywane w oparciu o dane przekazane przez przedstawicieli instytucji oraz podmiotów realizujących Program. Sprawozdanie będzie przedłożone w terminie do 30 czerwca każdego roku Radzie Gminy Wręczyca Wielka.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Wręczyca Wielka realizowany będzie w okresie od 2024 r. do 2028 r. W 2027 r. planowana jest ewaluacja podjętych działań. Celem ewaluacji będzie zbadanie efektów realizacji Programu pod kątem następujących kryteriów:

- 1) użyteczności – stopień przydatności Programu dla odbiorców,
- 2) skuteczności – stopień osiągnięcia zaplanowanych celów.

Celem ewaluacji będzie uzyskanie informacji na temat skuteczności Programu i ewentualnych potrzeb związanych z usprawnieniem czy też modyfikacją kierunków działań.

Wykaz tabel

l.p	Nazwa Tabeli	Str.
1	Liczba mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka ze względu na wiek i płeć	14
2	Rodziny objęte procedurą Niebieskiej Karty, korzystające z wyszczególnionych form pomocy udzielanej przez GOPS we Wręczyca Wielkiej	34
3.	Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego i liczba posiedzeń grup roboczych w latach 2020 – 2023	36
4	Formularze NK A w latach 2020 – 2023 z podziałem na podmioty wypełniające	38
5	Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w latach 2020 -2023 i liczba prowadzonych procedur	38
6	Powody zakończenia działań ramach procedury Niebieskiej Karty w latach 2020-2023	39
7	Struktura rodzin objętych działaniami NK w latach 2020 – 2023	39
8	Działania, wystosowane wnioski przez Zespół Interdyscyplinarny, GOPS we Wręczyca Wielkiej – w rodzinach objętymi procedurą Niebieskiej Karty w latach 2020 – 2023	39
9	Charakterystyka osób, wobec których zachodzi podejrzenie, iż doświadczają przemocy wg formularzy NK A w latach 2020 – 2023	40
10	Liczba osób podczas interwencji związanych z przemocą w rodzinie/domową na terenie gminy Wręczyca Wielka w latach 2021 – 2023	41
11	Ilość postępowań w związku z przemocą w rodzinie /domową dot. mieszkańców gminy Wręczyca Wielka w latach 2021 – 2023	42

Bibliografia

- D. Jaszczak-Kuźmińska, K. Michalska, *Wprowadzenie*, [w] *Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych*, (red.) D. Jaszczak-Kuźmińska, K. Michalska, Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia, Warszawa 2010
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021r., poz. 1249 z późn. zm.)
- P. Piskozub, G. Wrona, *Przeciwdziałanie przemocy domowej – analiza zmian*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023
- D. Rode , *Psychologiczne i relacyjne wyznaczniki przemocy domowej. Charakterystyka sprawców*, Wydawnictwo Suprema Lex, Kraków 2018
- Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2023
- M. Lakowska, W. Paszkiewicz, A. Wiechcińska, *Wyprawa PoMoc – Poradnik dla osób doznających przemocy w rodzinie*, Wydawnictwo Niebieska Linia, Warszawa 2014
- K. Michalska, D. Jaszczak-Kuźmińska, *Przemoc w rodzinie*, [w] *Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych*, (red.) D. Jaszczak-Kuźmińska, K. Michalska, Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia, Warszawa 2010
- G. Wrona, *Konflikt a przemoc*, Wydawnictwo Grzegorz Wrona, Warszawa 2017
- J. Polanowski, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Prawo i praktyka*, Wydawnictwo Parpamedia, Warszawa 2012
- Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz.U. 2015, poz. 961)
- Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 , nr 78, poz. 483 z późn.zm.).
- Mirosława Kątna, Katarzyna Przyborowska, Marlena Dałek, Daria Drab, *Monitorowanie losów dziecka – interdyscyplinarna ochrona dzieci przed krzywdzeniem i przemocą*, Wydawnictwo Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2015
- Kodeks karny* ustawa z dnia 6 czerwca 1997 (t.j. Dz. U. 2024, poz. 17).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji* (Dz. U. Z 2023 r. poz. 171)
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1266 z późn. zm.)